

Enlige mødre i Grønland

”En overset gruppe”

Guluk Chemnitz

Speciale i Arktisk samfundsvidenskab

Titel: Enlige mødres udfordringer i Grønland

Aflevering: januar 2025

Vejleder: Bonnie Jensen

Indhold

Resume	2
Indledning	3
Problemformulering	5
Afgrænsning	5
Lovgivning	5
Anordning om børns forsørgelse	6
Finansloven	7
MIO og FN's konvention om børns rettigheder	7
Statistik	10
Metode	12
Hermeneutik og fænomenologi	14
Hermeneutisk metode	14
Fænomenologisk metode	15
Teori	17
Erwing Goffmann	17
Axel Honneth	18
Pierre Bourdieu	20
Etik	24
Økonomi	26
Uddannelsesbaggrund	39
Analyse	42
Enlige mødres indkomst	42
Hvordan påvirker det kvinden som mor at være enlig?	45
Diskussion	56
Konklusion	64
Perspektivering	65
Litteraturliste	67
Bilag:	73

Resume

Denne opgave undersøger enlige mødres udfordringer i Grønland gennem en fænomenologisk og hermeneutisk tilgang, med fokus på deres oplevelser og tolkninger af sociale forhold.

Ved at anvende Erving Goffmans teori om stigmatisering analyseres, hvordan enlige mødre ofte konfronteres med sociale stereotype forestillinger om bestemte personer, hvor det kan medføre til en diskrimination og fordomme, der kan påvirke deres identitet og selvopfattelse negativt.

Axel Honneths teori om anerkendelse tilbyder en ramme for at forstå de emotionelle og sociale behov, der opstår i relation til samfundets krav og forventninger, mens Pierre Bourdieus begreber om habitus og sociale løbebaner anvendes til at udforske, hvordan sociale strukturer og uddannelsesmuligheder former deres livsmuligheder.

Undersøgelsen viser, at enlige mødres udfordringer ikke blot er praktiske, men også dybt forankret i det sociale og i samfundets struktur, der kan begrænse deres muligheder for anerkendelse. Samtidig peges der på vigtigheden af uddannelse som en mulig vej til at bryde chanceuligheder og opnå bedre livsbetingelser.

Ved at kombinere teori og empiri belyser opgaven både de strukturelle og subjektive aspekter af enlige mødres liv og fremhæver nødvendigheden af en mere inkluderende forståelse og støtte i samfundet.

Indledning

I februar 2024 er der registreret 2.526 enlige mødre, dvs. mødre der bor alene med deres børn ud af en befolkning på 56.699 personer (Grønlands Statistik 2024).

Vi har i samfundet en overset gruppe af nogle enlige mødre, som kæmper for at få dagligdagen til at hænge sammen, og som til tider må overskride deres grænser for at kunne forsørge deres børn, f.eks. er det ikke ualmindeligt at se opslag, hvor mødre har skrevet i en lukket gruppe på Facebook der hedder Arnat Oqalliffiat (kvinde forum) hvor de beder om økonomisk støtte fra folk, der er medlem af gruppen, så deres børn kan få noget at spise. Disse kvinder skriver selv, at det er grænseoverskridende for dem at skulle "tigge" af andre, men ser det som en nødvendighed, hvis deres børn skal have noget at spise. I bilag 2, ses et opslag fra en enlig mor, der skriver og beder om hjælp, da hun ikke har mad til sine børn, og efterfølgende har hun lagt et billede op på Facebook hvor hun viser sine børn sammen med den mad de har købt, efter at folk har overført penge til dem. Hun udtrykker taknemmelighed og ved ikke hvad hun skulle have gjort, hvis der ikke var blevet overført penge til hende og børnene. Bilag 3 viser en anden enlig mor der har bedt om hjælp, da hendes søn skal starte i skole, hvor hun ikke har råd til et penalthus.

Det er observeret flere gange, at kvinder beder om hjælp via de sociale medier. Der er ikke altid en forklaring på hvorfor disse kvinder er endt i den økonomiske situation, de er i, men en ting er klart, de er havnet i den situation hvor de er alene med deres børn og ikke har råd til at give dem nogle af deres basale behov som mad. Hvis man er endt i en situation hvor man ikke engang har råd til at give sit barn noget mad, så er man meget dårligt stillet. Noget er dermed gået galt i samfundet, da Grønland er et velfærdssamfund med et sikkerhedsnet, og derfor bør ingen børn gå sultne i seng fordi forældrene ikke har råd til mad. Et barn har ret til mad ifølge børnekonventionens artikel 24 om retten til den bedst mulige pleje og behandling, rent drikkevand, sund mad og et rent og sikkert miljø at leve i, og artikel 27 om retten til mad, tøj og et sikkert sted at bo, så de kan udvikle sig bedst muligt (FN's Konvention om Barnets rettigheder, 1989). Grønland tiltrådte FN's Børnekonvention i marts 1992, og har derved forpligtet sig til at leve op til artiklerne i konventionen (MIO, 2013).

Omvendt kan man selvfølgelig også sige, at mødrene forhåbentligt selv har valgt at få børn, og derfor også deres eget ansvar at tage sig af dem. Nogle af mødrene fik et barn med den samlever, de troede de skulle leve sammen med, og hvor de skulle hjælpe hinanden, men for nogle sker det desværre,

at de ikke længere er samlevende, og det eneste faderen vil bidrage med er det børnebidrag de er forpligtet til at betale, og derfor ikke vil yde mere end det.

Jeg mødte en bekendt i svømmehallen der mente, at enlige mødre var en overset gruppe i samfundet, for hun var selv pludseligt blevet alene efter mange års samliv, og det påvirkede hende rigtig meget, fordi det var uforudset. Hun kæmpede lige pludselig med flere ting, og den største udfordring var økonomien. Hun virkede også lidt vred, for hun var efterladt med sønnen og skulle klare sig selv. Hun stod f.eks alene med sønnens konfirmation, og hendes eksmand betalte nu kun børnebidrag samt konfirmationspenge, som var det minimum han var forpligtet til, og dem kunne han efterfølgende trække fra i skat, oplyste hun. Hun mente, at enlige mødre der var en overset gruppe, for der var mange enlige mødre, der var efterladt til at skulle klare sig selv, hvor de både skulle tage sig af børnene og skulle kæmpe med forskellige ting efterfølgende, såsom økonomi, ensomhed osv.

Jeg har valgt at undersøge enlige mødres udfordringer i Grønland, fordi jeg mener at vi har en overset gruppe, som der skal fokus på. Mødrene kæmper med at få dagligdagen til at hænge sammen, ofte er det økonomien de ikke kan få til at hænge sammen, og mange mødre savner den anden forældre til opdragelsen eller sparring omkring deres fælles børn, som de ikke får så meget hjælp til, og så er der også nogle mødre der savner et forum eller et sted hvor enlige mødre kan mødes og sparre med hinanden.

Enlige mødre udgør 4,5 % af befolkningen (belyses senere i opgaven). Hvis man antager, at de har to børn hver i gennemsnit, så er der mere end 10 % af befolkningen underlagt enlige mødres hårde vilkår. Alligevel er det en temmelig usynlig gruppe i samfundsdebatten, som har store udfordringer. Årsagen til usynligheden kan måske være, at det er en meget udfordret gruppe, som ikke selv ønsker for meget fokus på deres vanskelige vilkår.

Hvordan er det så at være en enig mor med udfordringer i dagligdagen i Grønland? Det vil jeg redegøre for i denne opgave.

Problemformulering

Hvilke udfordringer kan der være hos enlige mødre i Grønland? Og hvad kan konsekvenserne være ved dette?

Afgrænsning

Jeg har i opgaven kun fokus på enlige mødre i Grønland, og de udfordringer der er ved at være enlig mor. Jeg skriver ikke om enlige fædre selvom jeg har noget statistik med der viser hvor mange enlige mødre og fædre der er, statistikken er kun med for at vise hvor stor forskel der er på de to grupper. Jeg har heller ikke valgt at skrive om enlige mødre, der har andre problemer, f.eks. alkoholproblemer, handicap eller andet.

Jeg sætter i denne opgave heller ikke fokus på de børn, som vokser op hos en enlig mor med de udfordringer, det kan skabe i et barns liv. Jeg sætter heller ikke fokus på enlige mødre der selv har valgt en tilværelse som enlig efter eget valg, der trives med at være alene, og klarer sig fint uden de store udfordringer.

Lovgivning

Der findes forskellige lovgivninger indenfor børneområdet. Der findes regler om forsørgelsespligt, det vil sige regler for hvor høj en sats man skal betale, hvis man ikke bor sammen med sit barn, som kaldes bidrag. Der er også regler for det børnetilskud, man kan få fra kommunen, der findes en finanslov og der findes regler for børns rettigheder som MIO (Grønlands børnerettighedsinstitution) til daglig arbejder med. I dette afsnit beskrives disse forskellige love og konventioner.

Anordning om børns forsørgelse

Hvis du har et barn, er du også forpligtet til at forsørge dit barn.

I Grønland er der lovgivninger for, hvordan man skal forsørge sit barn hvis man ikke bor sammen med sit barn.

Der findes en anordning, det vil sige regler for hvordan man skal forsørge sit barn.

En anordning er en dansk lov, som sættes i kraft i Grønland med anordningen samtidig med, at den pågældende lov oftest tilpasses de grønlandske forhold.

Der er kommet en anordning vedtaget af Folketinget pr. 15. marts 2024: *"Anordning om ikrafttræden for Grønland af lov om børns forsørgelse"* (Lovtidende A, 2024).

Anordningen omhandler regler for barnets forsørgelse. Det er en anordning, der gælder i hele kongeriget, og består af 4 kapitler. Dele af kapitlerne er dog undtaget for Grønland.

I anordningens kapitel 1 § 13 stk. 1 og 2 står der følgende:

Stk. 1 "Forældrene er hver for sig forpligtet til at forsørge barnet. Barnet skal forsørges, opdrages og uddannes under hensyn til forældrenes livsvilkår og barnets bedste.

Stk. 2 Opfylder en af forældrene ikke forsørgelsespligten over for barnet, kan Rigsombudsmanden pålægge den pågældende forælder at udrede bidrag til barnets underhold" (Lovtidende A, 2024).

Ifølge Rigsombuddets hjemmeside har Rigsombuddet i Grønland pr. 1. januar 2024 overtaget hele børnebidragsområdet i Grønland. Det betyder, at det er Rigsombuddet, der som ene myndighed skal modtage alle ansøgninger om børnebidrag fremadrettet. Tidligere var det kredsretten, der afgjorde børnebidrag i Grønland (Rigsombudsmanden i Grønland).

Den forælder, der har barnet boende hos sig eller tager sig mest af barnet, kan søge om bidrag.

Der er forskellige satser for et bidrag.

Siden januar 2024 er udgangspunkt for et normalbidrag 1.051 kr. om måneden. Hvis den bidragspligtige har en høj indkomst, så kan der pålægges et forhøjet bidrag. Der kan ligeledes søges om særlige bidrag ved fødsel eller konfirmation (Rigsombudsmanden i Grønland).

Finansloven

I henhold til Finansloven for 2024 i Grønland (Finanslov, 2024, s. 319), udgør normalbidraget 12.620 kr. årligt, det vil sige 1.051 kr. pr. måned. Det er hvad den bidragspligtige mindst skal betale hvis vedkommende ikke bor sammen med barnet.

Udover bidrag fra den anden forældre, så findes der også en lovgivning om børnetilskud i henhold til Inatsisartutlov om børnetilskud nr. 9 af 7. december 2009. Dette er en lovbunden bevilling der jf. finansloven (Finanslov 2024, s. 318) er på 41.460.000 kr., det vil sige, at det er samfundet der betaler for børnetilskuddet.

Børnetilskuddet ydes som tilskud til børns forsørgelse, og denne beregnes på baggrund af antal børn og indkomst. Tilskuddet bliver udbetalt af bopælskommunen, men udgiften afholdes af landskassen. Jf. finansloven er der for 2023 budgetteret med 3.893 modtagere af tilskuddet.

Jf. Inatsisartutlov nr. 7 af 27. november 2018 om ændring af Inatsisartutlov om børnetilskud, så udgør størrelsen af børnetilskuddet maksimalt 8.477 kr. pr. år pr. barn.

MIO og FN's konvention om børns rettigheder

Der er en Inatsisartutlov om Børnetalsmand og Børneråd (Inatsisartutlov nr. 11 af 22. november 2011), som har til formål at fremme børns rettigheder og interesser i samfundet.

Den nationale Børnerettighedsinstitution MIO arbejder for at efterleve FN's børnekonvention, som Grønland tiltrådte i 1992.

Der står følgende på MIO's hjemmeside:

"Børnetalsmanden og MIO skal sikre, at FN's Konvention om Barnets Rettigheder indføres helt i Grønland. Børnetalsmanden skal løbende samle viden om børns vilkår i Grønland samt fungerer som børnenes talerør overfor politikere og andre voksne der træffer beslutninger om børn og unge" (MIO, 2024).

At MIO skal sikre, at FN's konvention om barnets rettigheder indføres helt i Grønland, betyder, at MIO skal være med til at sikre, at ingen børn går sultne i seng, men idet MIO og dermed Børnetalsmanden "kun" er et talerør for børnene, så er det kun politikerne der kan tage den endelige beslutning om, hvad det lovgivningsmæssige skal indeholde for at sikre sig, at Grønland efterlever FN's konventioner og børns rettigheder.

Børnekonventionen skal sikre, at alle børn har samme rettigheder uanset hvor de vokser op. Konventionen er opdelt i 54 artikler, der er delt op i 4 grupper af rettigheder af FN's børnekonvention (FN's Konvention om Barnets rettigheder, 1989). Disse er følgende:

- Børns grundlæggende rettigheder, fx mad, sundhed og et sted at bo
- Børns ret til udvikling, fx skolegang, fritid, leg og information
- Børns ret til beskyttelse, fx mod krige, vold, misbrug og udnyttelse
- Børns ret til medbestemmelse, fx indflydelse, deltagelse og ytringsfrihed.

I præamblen til ovennævnte konvention er der listet flere punkter op, men i forhold til min opgave har jeg valgt to punkter, som jeg mener har relevans for min opgave. De to er, at deltagende stater skal (FN's Konvention om Barnets rettigheder, 1989):

- *“erindrer om, at De Forenede Nationer i Verdenserklæringen om Menneskerettigheder har udtalt, at børn har ret til særlig omsorg og bistand, er overbeviste om, at familien som den grundlæggende enhed i samfundet og naturlige ramme for alle sine medlemmer og særligt børns vækst og trivsel bør gives den nødvendige beskyttelse og hjælp, således at den fuldt ud kan påtage sig sine forpligtigelser i samfundet.*
- *anerkender, at barnet med henblik på fuld og harmonisk udvikling bør vokse op i et familiemiljø, i en atmosfære af glæde, kærlighed og forståelse.”* (FN's Konvention om Barnets rettigheder, 1989)

I ovennævnte står der, at børnenes vækst og trivsel bør gives den nødvendige beskyttelse og hjælp, og barnet bør vokse op i en atmosfære af glæde, kærlighed og forståelse.

Dette er meget relevant i forhold til mine informanternes børn, da mine informanter er de enlige mødre jeg har interviewet, som oplyste, at deres børn somme tider er kede af ikke at have kontakt med deres fædre.

Flere af informanterne oplyste, at børnene nogle gange mærker at der ikke er så meget at gøre godt med, især sidst på måneden, da den enlige mor har det hårdt økonomisk.

Desuden står der i artikel 9 og 18, at et barn der er adskilt fra forældrene, har ret til at opretholde en regelmæssig personlig forbindelse og direkte kontakt med sine forældre, undtagen hvis dette strider mod barnets tarv. Deltagerstaterne skal også bestræbe sig på at sikre anerkendelse af princippet om, at begge forældre har fælles ansvar for barnets opdragelse og udvikling, og her skal barnets tarv også komme i første række.

Mine informanter oplyste, at de fleste af dem ikke fik hjælp fra børnenes fædre med hjælp til opdragelsen og børnenes udvikling, det eneste de fik var børnebidrag.

MIO har lavet en parallel rapport til Naalakkersuisuts indberetning til FN's komite for barnets rettigheder (Parallel rapport, 2016). Her har MIO præciseret, at der er forældre der har det økonomisk hårdt, og at forældrene har svært ved at sikre deres børns trivsel og udvikling. Nogle børn oplever afsavn som en følge af forældrenes levevis og prioriteringer. MIO's anbefaling til Grønlands Selvstyre er derfor, at der er behov for at barnets bedste altid kommer i første række, og derfor bør der sikres støtte til familier til håndtering af økonomi.

Opsamling

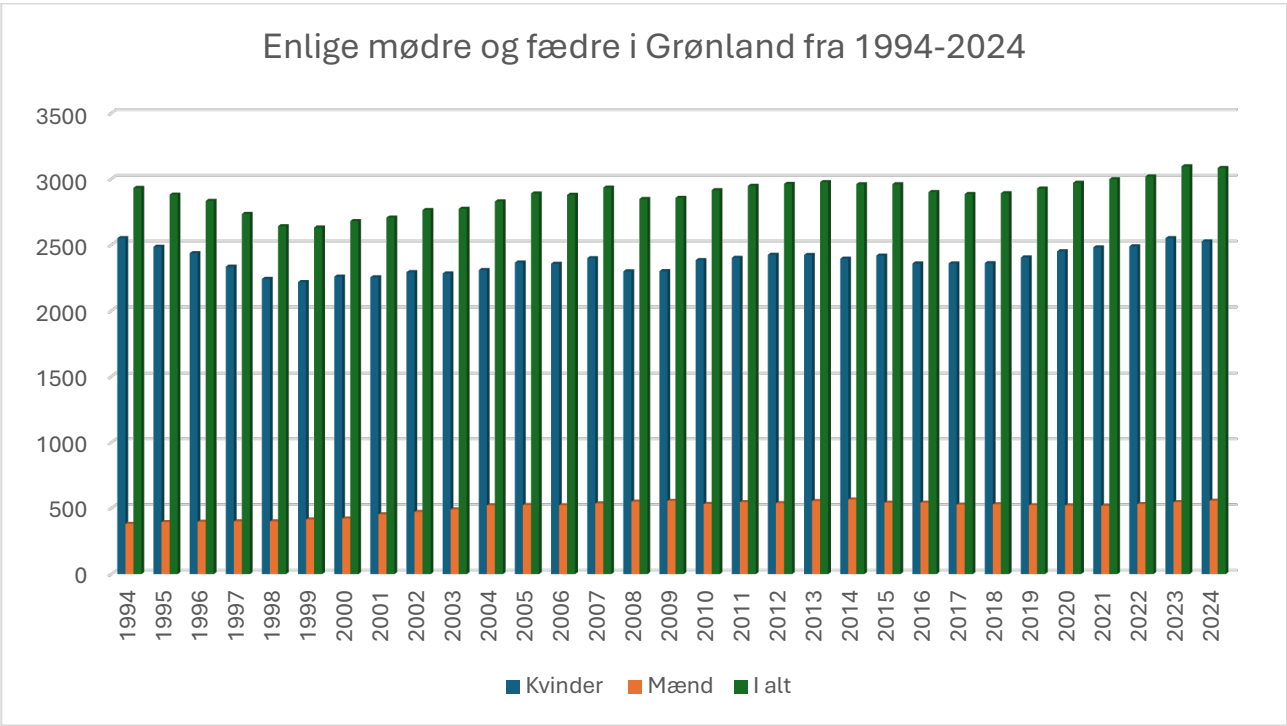
Der findes forskellige lovgivninger indenfor børneområdet. Der findes regler om forsørgelsespligt, det vil sige regler for hvor høj en sats man skal betale, hvis man ikke bor sammen med sit barn, som kaldes bidrag. Der er også regler for det børnetilskud, man kan få fra kommunen, der findes en finanslov, og der findes regler for børns rettigheder som MIO (Grønlands børnerettighedsinstitution) til daglig arbejder med.

MIO har til formål at fremme børns rettigheder og interesser i samfundet. MIO arbejder for at efterleve FN's børnekonvention, som Grønland tiltrådte i 1993. Børnekonventionen skal sikre, at alle børn har samme rettigheder uanset hvor de vokser op. MIO og dermed Børnetalsmanden er et talerør for børnene, så det er kun politikerne der kan tage den endelige beslutning om, hvad det lovgivningsmæssige skal indeholde for at sikre sig, at Grønland efterlever FN's konventioner og børns rettigheder.

Statistik

Grønlands statistik har lavet en særkørsel og lavet en oversigt over enlige mødre og enlige fædre, i Grønland i årene 1994-2024.

Tallene viser, at der siden 1994 frem til 2024 har været mellem 2.217-2.550 enlige mødre om året, mens der har været mellem 382-566 enlige fædre. Tallene viser tydeligt, at det er kvinderne, der har det største ansvar hvad børn angår, da det oftere er dem, der har børnene boende hos sig. Det er interessant, at der altid har været over 2000 enlige kvinder om året siden 1994 frem til i dag. I 1994 var der 55.419 indbyggere i Grønland, hvor der i 2004 var der 56.826 indbyggere i Grønland (Grønlands Statistik).

Figur 1, Enlige mødre og fædre i Grønland 1994-2024. Kilde: Grønlands statistik

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Enlige mødre	2394	2418	2358	2358	2361	2404	2450	2480	2488	2550	2526
Enlige fædre	566	542	542	527	530	523	520	518	531	546	557
I alt	2960	2960	2900	2885	2891	2927	2970	2998	3019	3096	3083

Figur 2, Enlige mødre og fædre i Grønland fra 2014-2024. Kilde: Grønlands Statistik

Man skal være opmærksom på, at der kan være nogle forældre, der har deres børn lige meget af tiden, men af praktiske hensyn har adresse hos moderen. Derfor kan der i princippet være enlige mødre, som har den anden forælder at samarbejde med, hvor man deler børnene lige, og som også deler udgifterne lige til barnet, men som står registreret som enlige forældre.

Jeg har kontaktet Rigsombudsmanden i Grønland, for at få noget statistik omkring hvor mange enlige mødre der modtager børnebidrag. Rigsombuddet oplyste mig pr. mail, at der ikke var en særskilt oplysning om, hvor mange enlige mødre der modtog børnebidrag, da de blev opgjort samlet for mødrene og fædrene. Rigsombuddet kunne oplyse, at de for 2. og 3. kvartal af 2024 havde modtaget ansøgninger om børnebidrag fra mødre og fædre, hvor der i 2. kvartal var 263 ansøgninger, mens der i 3. kvartal var kommet 198 nye ansøgninger. Siden Rigsombuddet overtog sagsområdet i april 2024, har der været 461 ansøgninger til børnebidrag i alt.

Tabel 1. Samlet kvartalsaktivitet

	Antal trufne afgørelser	Gns. sagsbehand- lingstid for afgø- relserne (dage)	ROGLS normerede sagsbehandlingstid (dage)	Antal nye ansøgninger i kvartalet	Antal verseren- de sager (d.d.)	Gns. sagsbe- handlingstid i de verserende sager (dage)
Adoption:	10			9:	13:	
- Stedbarns- adoptioner	9	75	90-120	6	5	47
- Familieadoptioner	1	203	90-120	1	5	126
- Fremmed- adoptioner (inkl. samrådsafg.)	0	-	90-360	2	3	104
- Ophævelse af adoption (AST)	0	-	ingen	0	0	
Separation/ skilsmisse	92(36/56)	31	14-90	112	64	
Ægtefællebidrag	0	-	14-90	0	-	
Faderskabssager	74*	18	14-90	139*	70*	
Børnebidrag	155**	51	14-90	198**	180	
- heraf særbidrag (konfirmation, dåb m.v.) + udd.bidrag	44	39	14-90	21	17	
Forældremyndig-	17	8	1-60	14	5	

Figur 3: 3. kvartals aktivitet, Rigsombudsmanden

Tabel 1. Samlet kvartalsaktivitet

	Antal trufne afgørelser	Gns. sagsbehand- lingstid for afgø- relserne (dage)	ROGLS normerede sagsbehandlingstid (dage)	Antal nye ansøgninger i kvartalet	Antal verseren- de sager (d.d.)	Gns. sagsbe- handlingstid i de verserende sager (dage)
Adoption:	18:			19:	15:	
- Stedbarns- adoptioner	13	51	90-120	11	6	42
- Familieadoptioner	3	35	90-120	6	7	56
- Fremmed- adoptioner (inkl. samrådsafg.)	2	221	90-360	2	2	123
- Ophævelse af adoption (AST)	1	18	ingen	0	0	
Separation/ skilsmisse	89(41/48)	42	14-90	84	39	
Ægtefællebidrag	3	53	14-90	2	1	
Faderskabssager	43*	14	14-90	49*	11	
Børnebidrag	162**	41	14-90	263**	136	
- heraf særbidrag (konfirmation, dåb	63	38	14-90	94	34	

Figur 4: 2. kvartalsaktivitet, Rigsombudsmanden

Rigsombuddet overtog i april 2024 alle sager vedrørende børnebidrag, hvor de tidligere kun behandlede sager med børnebidrag, hvis forældrene havde været gift. Kredsretterne tog sig af børnebidrag før april 2024, hvis forældrene ikke var gift.

Jeg har kontaktet Grønlands Statistik i håb om at kunne få oplyst, hvor mange penge, der bliver udbetalt i form af A-bidrag, det vil sige børnebidrag. Deres svar var midlertidig, at tallene ikke var valide, da kommunerne ifølge Rigsombuddet ikke har overblik over udbetalingerne. Derfor havde de ikke opgjort disse tal, selvom det kunne have været interessant for at få et overblik over hvor mange penge der bliver udbetalt.

Metode

I denne opgave vil jeg lave en kvalitativ undersøgelse, hvor jeg får min empiri fra 21 enlige mødre, som svarer på et spørgeskema. Spørgsmålene som jeg i forvejen har udarbejdet, vil blive gennemgået trin for trin under interviewet.

De enlige mødre som jeg har interviewet, kommer flere forskellige steder fra i Grønland, og ikke kun fra en bestemt by eller bosted eller kommune.

Spørgeskemaundersøgelsen tager hensyn til anonymiteten. Navne på informanterne står ikke på spørgeskemaerne, og kun jeg som forsker vil kende til informanternes navne, mail og telefonnr. Dette er oplyst til alle 21 informanter.

Jeg har i en skrivelse i kvindeforummet "Arnat oqalliffiat" ledt efter informanter, hvor jeg har beskrevet, at jeg i forbindelse med mit kandidatspeciale gerne vil undersøge enlige mødres vilkår i Grønland, og derfor søger nogle informanter samt at projektets formål er derfor at få belyst hvilke udfordringer, der fylder mest hos enlige kvinder, og hvad konsekvenserne kan være ved dette.

Samtidig blev det oplyst, at alle der bliver interviewet, vil være anonyme og ikke vil blive nævnt ved navn. Jeg oplyste ligeledes, at de ikke behøvede at svare på de spørgsmål, som de ikke havde lyst til at svare på, for at undgå at overskride deres grænser.

Jeg valgte at lede efter mine informanter i Arnat oqalliffiat, fordi jeg mente, at der var gode chancer for at kunne nå ud til en stor gruppe mulige informanter, da der er omkring 9.700 medlemmer, og jeg har tidligere set mange i gruppen komme med indlæg om deres livssituation som enlig mor.

Jeg tilbød 50 kr. pr. interview. Det gik rigtig godt og nemt at finde informanter, alle var fundet indenfor en uge. Der var fire af kvinderne, der ikke ønskede betaling, da de mente at opgaven lød interessant, og nogle håbede at den kunne gøre en forskel.

De kvinder der henvendte sig fik en valget mellem, at jeg ringede til dem og interviewede dem, eller få spørgsmålene tilsendt. Der var ti som valgte telefonisk interview, mens 11 valgte at indsende svar på spørgsmålene via Messenger.

Jeg var opmærksom på, at der kunne være forskel på svarene når der var disse to metoder, både telefonisk interview og besvarelse af spørgsmål via Messenger. Under telefoninterviewet holdte jeg mig til de spørgsmål, som jeg på forhånd havde lavet, og de samme spørgsmål blev sendt til informanterne via Messenger. Der var dog nogle af dem jeg snakkede med via telefonen, der kunne finde på, at komme med lidt flere oplysninger end de spørgsmål jeg spurgte om. Eksempelvis var der en der oplyste, at hun lige var kommet ud af anstalten og at hun røg hash for at få ro i sin dagligdag, og en anden oplyste, at hun tidligere var blevet banket af sin tidligere samlever, og en tredje fortalte lidt om sin barndom. Jeg lyttede til disse enlige mødre, men stillede ikke uddybende spørgsmål, da jeg vil forholde mig til de spørgsmål jeg havde lavet på forhånd.

I min kvalitative forskning vil jeg bruge induktion og deduktion, det vil sige hybrid.

Induktion er kendetegnet for den kvalitative forskning. Induktion er at når der arbejdes med data, så anvendes de som udgangspunkt for at formulere en teori, eller dele af en teori – man kan så sige, at der generaliseres på baggrund af de aktuelle data (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 310)

I denne opgave vil induktion være, at jeg ud fra mine informanternes oplysninger induktivt kan konkludere, at enlige mødre ofte står over for økonomiske vanskeligheder, ensomhed og mangler anerkendelse. Disse udfordringer ser ud til at være typiske for enlige mødres ud fra mine informanter. Deduktion er kendetegnet for den kvantitative forskning. Deduktion er modsat induktion, og her tages der udgangspunkt i teorier, og disse afprøves ved opstilling af hypoteser som efterfølgende testes på empiriske data (Brinkmann & Tanggaard, 2020)

Enlige mødre står typisk over for økonomiske vanskeligheder, ensomhed, det vil sige social isolation og problemer med at balancere arbejde og familieliv, derfor kan vi i deduktion sige, at de fleste enlige mødre sandsynligvis vil opleve disse udfordringer i deres dagligdag. Jeg skal derfor bruge nogle teoretikere til dette, og her kan jeg bruge stigmatisering, anerkendelse og sociale samt uddannelses felter til at bekræfte dette.

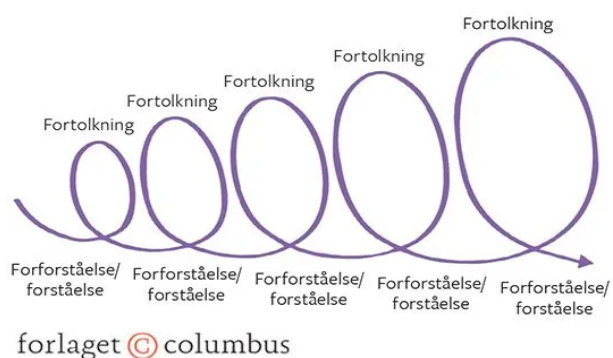
Hermeneutik og fænomenologi

Jeg vil i opgaven bruge hermeneutisk metode samt fænomenologisk metode. Jeg har valgt hermeneutikken, da jeg kan beskrive og fortolke mine informanternes fortællinger.

I den fænomenologiske metode kan jeg forstå den menneskelige handling og erfaring.

Hermeneutisk metode

Historisk set stammer hermeneutikken tilbage til den lutheranske bibellæsning. I 1700-tallet udvides hermeneutikken til læsning af alle autoritative tekster, der kunne være handlingsvisende. I forlængelse af dette var der i 1800-tallet to tyske filosoffer, Friedrich Wolf (1759-1824) samt Friedrich Ast (1788-1841) der udviklede en tekstlæsningstilgang, som de kaldte den hermeneutiske cirkel (Egholm, 2014).

Figur 5: Den hermeneutiske cirkel

Disse to filosoffer påstod, at fortolkningens grundprincip var, at helhedens ånd kan findes i dens enkelte dele, og at alle delene kan findes i helheden – og ved at kende helheden kan man opnå forståelse af de enkelte dele (Egholm, 2014)

I den moderne hermeneutik er der ligeledes to tyske filosoffer, Martin Heidegger (1889-1976) samt Hans-Georg Gadamer (1900-2001), der var interesseret i hvordan vi fortolker verden, og hvilken rolle fortolkningen spiller for den menneskelige handling. Det vil sige, at det handler om relationen mellem det, der skal forstås, og den, der vil forstå (Egholm, 2014).

Udgangspunktet i hermeneutikken er, at man må fortolke. Ting i verden opleves af individer, som tillægger dem mening, og her ønsker hermeneutikken at forstå hvordan individerne opfatter

bestemte fænomener og begivenheder. Det vil sige at, hermeneutikken er en metode til at fortolke menneskelige oplevelser. I stedet for blot at beskrive, hvad der sker, så skal man afdække og forstå de dybere betydninger der ligger bag, og hvad det er der udtrykkes (Egholm, 2014).

Hermeneutikkens udgangspunktet er realistisk, da individernes egne betydningstillæggelser og forståelser af verden er uafhængigt af forskerens undersøgelse. Derfor er hermeneutikken ikke interesseret i at tvivle på validiteten af de forskellige betydninger som mennesker tillægger begivenheder og handlinger (Egholm, 2014).

Hermeneutikken skal jeg bruge i forbindelse med fortolkning af mine informanter. For at kunne forstå deres situation må jeg også kunne fortolke deres oplevelser hvor jeg skal afdække og forstå de dybere ting der ligger bag, og være opmærksom på hvad det er der udtrykkes.

F.eks. når mine informanter fortæller, at de savner nogle at dele deres liv med, og at de mangler en at dele deres oplevelser med omkring opdragelse, og at det kan være ensomt og udfordrende at være enlig, så kan jeg fortolke det som om det de mangler anerkendelse. Eller hvis den enlige mor fortæller, at folk ser ned på hende og ikke respekterer hende fordi hun er enlig mor og ingen uddannelse har, så kan jeg fortolke det som hun bliver stigmatiseret eller mangler anerkendelse.

For at være sikker på, at min fortolkning er korrekt, så spørger jeg igen om "jeg hører dig sige, eller skal det forstås som", for at holde det i loopet.

Fænomenologisk metode

Edmund Husserl født i Tjekkiet (1859-1938) betragtes ofte som fænomenologiens fader.

Metoden søger at forstå hvad og hvordan noget opleves af individet.

Fænomenologien er interesseret i at beskrive og forstå fænomener og praksisser, her fokuserer man på hvordan verden fremstår for det enkelte individ, det vil sige begivenheder og fænomener. Fænomenologi kommer af det græske ord *phainesthai*, som betyder at vise sig eller træde frem. Fænomenologien handler om hvordan vi erkender verdenen, det vil sige om epistemologien. Verden kan ikke betragtes objektivt (Egholm, 2014).

Fænomener er altid fænomener for nogen, og derfor kan de ikke studeres uafhængigt af deres fremtrædelse. Fænomener kan altid fremtræde forskelligt for mennesker og for forskellige mennesker i forskellige situationer, og derfor skal fænomener forstås ideografisk, det vil sige at fokus er på individuelle erfaringer (Egholm, 2014).

Fænomenologien siger, at videnskab aldrig kan være værdifrit, og derfor skal man værditillægge fænomenets fremtrædelse (Egholm, 2014).

En hverdagssociologi tager udgangspunkt i førstepersons-perspektivet og interesserer sig for hvordan individer skaber deres sociale verden intersubjektivt gennem social samhandel i hverdagen (Juul & Pedersen, 2013).

Den fænomenologiske refleksion drejer sig om at skabe et univers af absolut fordomsfrihed, og dette gøres ved at afholde sig fra alle forudgivne stillingtagener til nogen som helst form for eksistens. Formålet med fænomenologi er ikke blot at beskrive oplevelsen, som den viser sig, men derimod at betragte den og udlægge det, der findes i den (Husserl, 1999).

Husserl hævder med sin filosofi, at forskeren med fænomenologisk reduktion skal sætte sine forventninger og forforståelse i parentes, hvor forskeren skal se bort fra alle fordomme og teoretisk viden. Man skal sætte parentes om alt det man mener at vide om det man undersøger, og dette kalder Husserl for "epoché" eller parantesreglen. På den måde kan man finde et sikkert fundament for al erkendelse. Den fænomenologiske reduktion betyder ikke, at der skal være et fuldstændig fravær af forudsætninger, men nærmere en kritisk analyse af egne forforståelser og forudsætninger, hvor man åbner for den forskellighed og anderledshed som informanten repræsenterer (Brinkmann & Tanggaard, 2020).

Fænomenologien i denne opgave bruges til at forstå, hvad og hvordan mine interviewpersoner oplever deres liv med udfordringer som enlige mødre. Jeg skal på baggrund af deres fortællinger om deres situationer forsøge at forstå hvad og hvordan de oplever deres forskellige situationer. Eksempelvis hvis mine informanter fortæller at de har det hårdt økonomisk, men ingen uddannelse har, så skal jeg ikke tænke eller sige, at de skal tage sig sammen og få en uddannelse. Jeg skal i stedet forsøge at forstå dem når de siger, at de har det hårdt. Det kunne være, at de ingen overskud har til at tage en uddannelse, selvom de kan blive stillet bedre økonomisk, hvis de tog en uddannelse. Jeg som interviewer ved jo ikke hvad de ellers kæmper med, og når der er flere ting man kæmper med, så er det også svært at skulle tage en uddannelse, da det kræver overskud at skulle skal lave lektier, samt være på uddannelsesstøtte eller være lærling, som økonomisk også kan være hårdt.

Opsamling

Jeg har interviewet 21 enlige mødre i Grønland. Interviewet er foregået på to måder, 10 har været telefonisk interviews, mens 11 har fået et spørgeskema der svarer til de samme spørgsmål som telefoninterviewet. Under metode har jeg valgt fænomenologien og hermeneutikken. Jeg har valgt hermeneutikken, da jeg kan jeg beskrive og fortolke mine informaners fortællinger.

I den fænomenologiske metode kan jeg forstå den menneskelige handling og erfaring.

Teori

Jeg har valgt at bruge tre teoretikere i opgaven. Jeg har valgt Erving Goffmann vedrørende stigmatisering, Axel Honneth med anerkendelse og Pierre Bourdieu om habitus, sociale felter og uddannelseskapital.

Erving Goffmann

Den tyske sociolog Erving Goffmann (11/06-1922 – 19/11-1982) beskæftiger sig med to overordnede og mest banebrydende bidrag til sociologien. Det første er *hverdagslivssociologien*, og det andet er *afvigelsessociologi*. Goffmans sociologi er tidløs, og fordi den beskæftiger sig med det mest grundlæggende og uforanderlige i mennesker og i samfundet. Goffmann beskæftiger sig med blandt andet med vores forsøg på at opretholde facader, kamp for anerkendelse og bekræftelse, ønske om at blive forstået osv., og dette er noget som stort set alle mennesker på den ene eller anden måde oplever og deltager i (Goffmann, 2021).

Stigma er noget der vedvarende skabes, opretholdes undermineres, ødelægges og genopbygges i sociale kontekster (Goffmann, 2021).

Goffmans kernepunkter i Stigma (Goffmann, 2021, s. 19-20) er:

1. At udvikle en sociologisk forståelse for, hvordan stigmatisering opstår og belyse processerne som producerer en stigmatiseret person
2. Analysere hvordan stigmatiserede mennesker håndterer sig selv og deres stigma i den sociale sammenhæng med andre mennesker
3. Hvordan disse håndteringer påvirker den stigmatiseredes oplevelser af sig selv

Goffmann siger, at stigmatisering først opstår når der fra alle sider er en forventning om, at folk tilhører en given kategori, ikke blot anerkender en bestemt norm, men også praktiserer den (Goffmann, 2009).

Ved stigmatisering, tillægger man en person nogle dybe miskrediterede egenskaber eller nedvurderede egenskaber, og dette stigma er baseret på nogle stereotyper forestillinger om bestemte personer, hvor det kan medføre til en diskrimination af disse personer.

Mennesker stemples og kategoriseres som afvigere og tillægges negative egenskaber på baggrund af deres udseende eller adfærd - og dette kan medføre at de stigmatiserede behandles negativt med diskriminering eller ekskludering af andre mennesker. Ved denne stigmatisering kan en persons udfoldelsesmuligheder og sociale identitet tage alvorlig skade (Goffmann, 2009).

Axel Honneth

Axel Honnet er en tysk sociolog og filosof (født 18. juli 1949).

Axel Honneths socialfilosofiske hovedværk er "Kamp om anerkendelse", som udkom for første gang i 1992 og hvor det teoretiske omdrejningspunkt er anerkendelse (Honneth, 2006).

Honneth analyserer de formelle betingelser for selvrealisering, dvs. det gode liv, og viser hvordan den enkeltes selvtillid, selvagtelse og selvverd er afhængig af anerkendelse – i privatlivet, som rets subjekt og i det sociale liv. Individet kan ikke komme overens med sit indre uden anerkendelse. Vores identitet afhænger af anerkendelsen.

Axel Honneth differentierer sit anerkendelsesbegreb i tre forskellige anerkendelsessfærer:

- Privatsfæren, som omhandler familien og venskabet.
- Den retslige sfære.
- Den solidariske sfære, som omhandler det kulturelle, politiske og arbejdsmæssige fællesskaber.

For hver form af ovennævnte anerkendelser følger der tre former for forhold til sig selv ifølge Honneth

"Hvor kærligheden er forudsætningen for subjektets fundamentale selvtillid, udløser den almene respekt, som er givet i form af rettigheder, en selvrespekt eller selvagtelse som borger, og endelig

giver solidariteten en selvværdsættelse, hvor fælles værdier og normer deles og danner et grundlæggende selvværd hos subjektet.” (Honneth, 2006, s. 11):

Kærligheden figurerer hos Honneth som en anerkendelsessfære, da kærlighedsforholdet mellem subjekter erfares som et gensidigt affektivt behov, det vil det sige menneskets behov for følelsesmæssig forbindelse, anerkendelse, og tilknytning – her erfarer individet hvorledes anerkendelsesbehovet dækkes igennem eksistensen af den konkrete anden. Når der er kærlighedsforhold mellem mor, far og børn, ægtefæller eller venner, så udgør de symmetriske relationer, hvor der er en lighed mellem parterne, så kan subjektet etablere en fortrolighed hvor vedkommendes værdier bliver modtaget og anerkendt (Honneth, 1991)

Den anden form for anerkendelse sker gennem de universelle rettigheder, hvor et subjekt er i stand til at få selvrespekt eller agtelse for sig selv som et ligeværdigt medlem af samfundet. Et subjekt har adgang til velfærdsstatens goder, hvor anerkendelsen gives igennem de lovsikrede rettigheder. Anerkendelse igennem disse rettigheder sikrer individet de grundlæggende muligheder for at selvrealisere sin autonomi¹.

Den tredje form for anerkendelse sker gennem relation til en gruppe, til et fællesskab, eller samfundet, hvor et individs deltagelse og positive engagement bliver anerkendt. Individet indgår i fællesskaber hvor de kan genkende sig selv, og bliver anerkendt i deres individualitet. Individet indgår i gruppens eller samfundets solidaritet og bidrager positivt til gruppen, og på den måde bliver individet anerkendt for samfundets reproduktion (Honneth, 1991).

Hvis et individ ikke anerkendes, eller ikke kan få følelsesmæssig opmærksomhed, kognitiv respekt og social agtelse, så kan individet miste det positive forhold til sig selv, som er det grundlæggende for individets udvikling. Individet kan ikke alene miste sit positive forhold til sig selv ved manglende anerkendelse, men også ved en række korresponderende krænkelser, det vil sige at der kan være tale om et individ der oplever en handling som krænkende hvor der underliggende er en mangel på anerkendelse fra den anden part - eller ringeagtserfaringer hvor et individ bliver behandlet med foragt eller nedvurdering (Honneth, 1991).

¹ Autonomi betyder selvbestemmelse eller evnen til at træffe beslutninger på egne vegne. Det indebærer friheden til at styre sit eget liv og træffe valg, der stemmer overens med ens værdier og ønsker.

Sammenfattet kan man sige, at disse to begreber handler om hvordan et individ bliver følelsesmæssigt såret eller krænket gennem negative sociale interaktioner. Disse erfaringer kan have dybe følelsesmæssige konsekvenser for selvværd.

I primærrelationerne kan fysisk mishandling, voldtægt og tortur ses som eksempler som krænkelser, der forvolder fysisk skade og den grundlæggende selvtillid. I retsforhold kan det skade eller ødelægge subjektets selvrespekt, hvis den moralske ansvarlighed som rettighedsbærer bliver ignoreret (Honneth, 1991).

I det kulturelle værdifællesskab kan en eller flere i gruppen blive ydmyget krænket eller ringeagtet, så deres færdigheder ikke længere får anerkendelse. Som et eksempel kan nævnes, at man ikke bliver hilst på, eller der forekommer stigma, og der er ingen grænser for hvad der kan karakteriseres som krænkelser. (Honneth, 1991)

Pierre Bourdieu

Pierre Bourdieu (1930-2002) var professor i sociologi med en stærk filosofisk og etnografisk inspiration, og er blandt de største sociologiske teoretikere (Olesen & Pedersen, 2012).

Bourdieu's forståelse og forklaring af den menneskelige adfærd, som han kalder social praktik, stammer fra fænomenologien og strukturalismen.

Bourdieu er blevet inspireret af den franske filosof Merleau-Ponty med kropsfænomenologien, hvor kroppen er en erkendende krop i en historisk verden, hvor menneskers erfaringer kropsliggøres (Olesen & Pedersen, 2012).

Bourdieu har et begreb som han kalder for habitus, hvilket han kalder for kropsligt lagrede dispositioner, der gør mennesket i stand til at orientere sig i deres omverden. Disse dispositioner er skabt af det levede liv og sociale erfaringer, som man har gjort sig (Olesen & Pedersen, 2012).

Bourdieu opererer med fire kapitalformer, som er økonomisk kapital, kulturel kapital, social kapital samt symbolsk kapital.

Med social kapital refereres der til de netværk af familie, venner, studiekammerater, kollegaer og mindre formaliserede forbindelser som en person har adgang til. Disse kan være enten formaliserede eller uformelle, og er noget som kan have betydning for at man tilhører til nogen, hvor man eksempelvis kan associere sig. Det kan f.x være en fodboldklub, strikkeklub en bestyrelse osv.

At opretholde og udbygge sin sociale kapital kræver en arbejdsindsats, og kan være deltagelse i møder, besøg, udveksling af gaver, tjenester og sociale ritualer. For at holde liv i solidariteten og tilhørsforholdet, så må gamle forbindelser løbende bekræftes for at holde liv i den gensidige respekt (Esmark, 2006).

Habitus beskrives som et system af dispositioner, der integrerer tidligere erfaringer og former menneskets handlinger og hvordan individer former deres opfattelser af verden på en måde, der ofte sker ubevidst. Habitus fungerer som et bindeled mellem det sociale og det individuelle, og hvordan sociale strukturer reproduceres gennem individers handlinger (Bourdieu, 1997).

Den sociale kapital, som indeholder habitus, drejer sig om individets uddannelse, stillingskategori og sociale løbebane. Det har en betydning om man altid har været i sin sociale position fra fødslen, eller om man lige er havnet i den. Den sociale kapital kan være positiv og negativ. Hvis den er positiv kommer den til udtryk i individets kompetencer, måde at tale på, måder at føre sig frem på, informationsniveau, lethed i at kunne bevæge sig i en bestemt verdens temaer, spørgsmål, referencer og bekendtskaber (Jerlang, 1999).

Den habitus som er indprintet med udgangspunkt i hjemmet, vil være den der har betydning når individet møder den habitus der præger institutionslivet og uddannelsessystemet. Habitus kan lagres lag på lag, og når den gør det, så betyder det ikke, at den første habitus ikke længere er gældende. Den habitus der indpræntes i det sociale rum hos familien, vil altid virke som en form for filter for en anden og senere prægning af habitus, der typisk vil være forbundet med et større rum end det der opledes i familien (Søgaard, 2010).

Individer der har en habitus, som minder om den uddannelsessystemet har, vil have et forspring frem for de elever der har en habitus der er forskellig fra den de møder i uddannelsessystemet. Dem der ikke har en habitus der minder om skolens, vil have sværere ved at begå sig i skolen, og det er sandsynligt, at de vil være desorienterede, og have sværere at opnå gode resultater (Søgaard, 2010). Familien spiller en afgørende rolle for opretholdelsen af den sociale orden, ikke kun for den biologiske, men også det sociale, som er reproduktion af det sociale rum og den måde de sociale relationer er struktureret på (Bourdieu, 1997).

Ifølge Bourdieu har familien en tendens til at videreføre deres sociale eksistens med alle dens magtbeføjelser og privilegier, og denne tendens ligger til grund for reproduktionsstrategierne, såsom ægteskabsstrategier, økonomiske strategier, arvefølgestrategier og uddannelses- og opdragelsesstrategier (Bourdieu, 1997).

Ifølge Bourdieu er en af de mest relevante kapitalformer i forhold til uddannelse, uddannelseskapitalen. Uddannelseskapital refererer til de kvalifikationer, viden og kompetencer, som man tilegner sig gennem uddannelse. Ifølge Bourdieu er uddannelseskapital en vigtig faktor for, hvordan man klarer sig i samfundet. Det giver adgang til bedre jobs, højere indkomst og øget social status (Esmark, 2006).

Når man ikke har en uddannelse, betyder det, at man har mindre uddannelseskapital. Dette kan have betydelige konsekvenser for ens livs chancer. Personer uden formel uddannelse har ofte vanskeligere ved at få arbejde fordi mange job kræver i dag en vis form for uddannelse. De har ofte lavere indkomst, fordi job uden uddannelse er typisk dårligere betalt. Det kan føre til lavere social status, da uddannelse ofte er forbundet med social status og prestige. Derudover giver det også begrænsede muligheder for at forbedre sin situation, fordi det kan være svært at opnå social mobilitet, uden en uddannelse.

Bourdieu understreger, at uddannelseskapital ikke kun er et spørgsmål om individuelle evner, men også om sociale forhold. Børn fra højere sociale klasser har ofte bedre adgang til uddannelse og kan lettere tilegne sig kulturel kapital, som er vigtig for at trives i uddannelsessystemet. Dette betyder, at uddannelsessystemet ofte reproducerer sociale uligheder. Man kan sige, at ved at være i den position, så er der chanceulighed, da dem der besidder meget kapital har større chance for at videregive deres privilegier til næste generation, og dem der har færre kapital har færre muligheder, og kan ende med at blive marginaliseret.

Konsekvenserne af manglende uddannelse kan være vidtrækkende og påvirke både den enkelte og samfundet som helhed. Det kan føre til øget social ulighed, fattigdom, arbejdsløshed og en række sociale problemer (Esmark, 2006).

Eleverne fra middelklassen og især arbejderklassen kender ikke "koden" i uddannelsessystemet. De oplever den som stejl og udfordrende, og derfor står de fleste af undervejs. For dem der ikke er vant til skolesystemet, er det en slags kulturel omskoling, mens den for den gruppe der er vant til at gå i

skole, er en videreuddannelse (Esmark, 2006). Det er afgørende at man allerede i de første skoleår sætter ind for de børn, der har brug for støtte, for ellers er spillet afgjort, når chancerne er så ulige fordelt mellem børn fra de forskellige baggrunde (Esmark, 2006).

For at mindske ulighederne i uddannelsessystemet er det nødvendigt at arbejde for at give alle børn lige muligheder for at få en god uddannelse, uanset deres sociale baggrund. Dette kan f.eks. ske gennem en øget investering i uddannelse, f.eks. bedre lærerressourcer, mindre klasser og flere tilbud til elever med særlige behov. Ved at lave kompenserende tiltag, f.eks. støtte til elever fra socialt svage hjem og et mere fleksibelt uddannelsessystem. Der skal være mulighed for at tage uddannelse på forskellige tidspunkter i livet og på forskellige måder.

Symbolsk kapital

I det moderne samfund kan symbolsk kapital hentes fra alle kapitalformerne. De højtuddannede giver kulturel kapital samtidig med symbolsk kapital, de økonomiske rige giver økonomisk kapital noget symbolsk kapital, blandt de religiøse kan man tale om religiøs kapital der giver symbolsk kapital osv. Symbolsk kapital forklarer meget af det vi foretager os, også igennem vores fritidsliv og familieliv (Prieur, 2006).

Opsamling

Der er valgt at arbejde med tre teoretikere i opgaven.

Erwing Goffmann er valgt vedrørende stigmatisering, da Goffmann beskæftiger sig med blandt andet vores forsøg på at opretholde facader, kamp for anerkendelse og bekræftelse, ønske om at blive forstået osv., og dette er noget som alle mennesker på den ene eller anden måde oplever og deltager i. Stigma er noget der vedvarende skabes, opretholdes undermineres, ødelægges og genopbygges i sociale kontekster.

Axel Honneth analyserer de formelle betingelser for selvrealisering, dvs. det gode liv, og viser hvordan den enkeltes selvtillid, selvagtelse og selvværd er afhængig af anerkendelse i privatlivet, som

rets subjekt og i det sociale liv. Individet kan ikke komme overens med sit indre uden anerkendelse. Vores identitet afhænger af anerkendelsen.

Pierre Bourdieus habitus, sociale felter og uddannelseskapital.

Bourdieu arbejder med begrebet habitus, og det kalder han for kropsligt lagrede dispositioner, der gør mennesket i stand til at orientere sig i deres omverden. Disse dispositioner er skabt af det levede liv og de sociale erfaringer, man har gjort sig.

Bourdieu opererer med de fire kapitalformer, som er økonomisk kapital, kulturel kapital, social kapital samt symbolsk kapital.

Etik

Når man skal lave kvalitativ forskning, så omhandler det ofte om menneskers personlige liv og erfaringer, kan det godt blive værdiløst og give nogle etiske dilemmaer (Brinkmann & Tanggaard 2020). Jeg mener derfor, at det er vigtigt med en etik tilgang, når jeg skal interviewe kvinder i potentielle sårbare situationer.

Biomedicinske forskningsprojekter, der involverer mennesker, skal godkendes af en videnskabelig komité, inden et projekt sættes i gang. Almindelige human- og samfundsvidenskabelige forskningsprojekter, det vil sige spørgeskemaundersøgelser og kvalitative undersøgelser, skal imidlertid ikke anmeldes eller godkendes af den nationale videnskabskomité. Derfor skal denne opgave ikke godkendes af en videnskabskomité.

Alle forskere og virksomheder er underlagt GDPR-regler. Det vil sige, at borgernes personlige data skal beskyttes, så borgernes kan sikres retten til at "blive glemt". Hvis man laver forskning, hvor man anonymiserer og umuliggør tilbagesporing, så er GDPR ikke et problem (Brinkmann & Tanggaard, 2020). Ifølge datatilsynet (Datatilsynet²), så er GDPR reglerne også gældende i Grønland.

Immanuel Kant (moralisk filosof) mente, at han havde opstillet en procedure for moralisk vurdering, der havde en objektiv gyldighed, idet han mente, at man bør handle på sådan en måde, så

² Anordning om ikrafttræden for Grønland af lov om behandling af dataoplysninger, https://www.datatilsynet.dk/media/7643/anordning_pdl_for_groenlandf.pdf

grundlaget for ens handling kan danne grundlag for en almen lov – det vil sige, at en handlings moralske kvalitet kan afgøres om handlingen kan universaliseres (Brinkmann & Tanggaard, 2020).

Moralfilosofferne Immanuel Kant, Jeremy Bentham og John Stuart Mill er grundlæggende enige om nogle etiske principper og procedurer, der afføder bestemte etiske regler. Man må f.eks. ikke lyve eller bedrage i sit projekt. Selvom etikken bygger på universalisering, så er der også partikulære handlinger, det vil sige, at noget kan blive individuelt – du skal f.eks. oplyse en interviewperson om formålet med forskningsprojektet. (Brinkmann og Tanggaard, 2020).

Det partikulære betyder, at man altid skal overveje de specifikke omstændigheder i hver situation, det vil sige, at moral og etik ikke altid kan reduceres til nogle simple regler.

Jeg har i mine etiske overvejelser tænkt på, om det er ok at finde informanter på Facebook, men det synes jeg var en god idé, da der er mange medlemmer i gruppen, og da det er frivilligt at deltage, kan jeg ikke se hvilken ulempe der kunne være. En anden ting som jeg også har overvejet, er om det er acceptabelt at tilbyde informanterne penge for at være med, for det kan i virkeligheden være, at nogle kvinder er så desperate efter penge, at de siger ja selvom de måske i virkeligheden ikke har lyst til at være med, men det indtryk fik jeg heldigvis ikke, da jeg interviewede dem. Jeg spurgte dog ikke specifik ind til dette.

Jeg overvejede dog, om jeg påvirkede informanterne ved at give dem penge for at deltage, f.eks. at det kunne påvirke dem til at svare på en bestemt måde. Som eksempel kan nævnes satsen for børnebidraget, som jeg mener er lav i Grønland, da den kun er på 1.051 kr., og her kunne jeg i princippet prøve at påvirke alle informanterne til at være enige med mig, men samtlige informanter nævnte selv, at satsen for børnebidraget er for lavt i Grønland.

I mine interviews var jeg også meget opmærksom på, at informanterne kunne blive kede af det under interviewet, og her havde jeg på forhånd overvejet hvad jeg skal gøre, hvis de blev kede af det. Her skal jeg ikke prøve at være terapeut, men lytte og forholde mig til spørgsmålne. Spørgsmålne har jeg udarbejdet på en måde, hvor jeg ikke går for meget i dybden med følelser, hvilket var bevidst, men en anden gang, hvis jeg skal interviewe igen, hvor det kan blive følelsesladet, vil jeg overveje at have nogle telefonnumre klar f.eks. Tusaannga, som er en telefonrådgivningslinje. Dette blev heldigvis ikke nødvendigt. Nogle kvinder gik ud over de spørgsmål, jeg har haft stillet dem, da de var ret åbne og frivilligt fortalte flere ting om deres liv.

Empiri

Min empiri bygger på de interviews, som jeg har foretaget blandt 21 enlige mødre.

Jeg har lavet et spørgeskema, og ud fra spørgeskemaet har jeg lavet telefoninterviews med 10 enlige mødre, også har jeg sendt spørgeskemaet til de resterende 11 enlige mødre på Messenger, hvor de skriftligt har svaret på mine spørgsmål på Messenger. I alt 21 enlige mødre har svaret på spørgsmålene.

Der var totalt 15 spørgsmål i spørgeskemaet, som de enlige mødre besvarede. Spørgsmål kan ses i bilag 1.

Mine informanter var mellem 21 og 59 år, og alle talte og svarede på grønlandsk.

Økonomi

Der kan være flere økonomiske ting i spil når man er enig forsørger, her kan følgende spille ind:

- Fattigdom
- Børnebidrag fra faderen
- Børnetilskud fra kommunen
- Børnetillæg hvis man er studerende
- Boligsikring
- Lav eller ingen institutionsbetaling
- Hvis man er studerende, kan man også søge tilskud fra fonde, hvis man er enig mor og studerende på en videregående uddannelse.

Fattigdom

Der findes ingen officiel fattigdomsgrænse i Grønland, men MIO har i en rapport fra 2013 skrevet om fattigdom i Grønland. Selvom Grønland ingen officiel definition har af fattigdom, så vil mange have en intuitiv forståelse af hvad fattigdom er, og man kan kort betegne fattigdom som at leve under en vis minimumslevestandard. Her taler man om absolut og relativ fattigdom (MIO, 2013). Absolut fattigdom indebærer, at man ikke er i stand til at overleve i det givne samfund i en given periode, hvor man i andre lande måler det til, at man har 1 dollar om dagen ifølge MIO (MIO, 2013).

8,5 procent af verdens befolkning, næsten 700 millioner mennesker, lever i dag for mindre end \$2,15 om dagen, ca. 17-18 danske kroner, som er den ekstreme fattigdomsgrænse for lavindkomstlande. Tre fjerdedele af alle mennesker i ekstrem fattigdom bor i Sub-Sahara Afrika eller i skrøbelige og konfliktpåvirkede lande (Verdensbanken, oktober 2024).

Relativ fattigdom skal forstås som om man ikke er i stand til at leve et acceptabelt liv i et samfund til enhver tid, og her måles der normalt efter indkomst. Den relative fattigdomsgrænse sættes ofte efter en vis procentdel af medianindkomsten (MIO, 2013).

Medianindkomsten er det beløb, hvor halvdelen af befolkningen har en lavere indkomst og halvdelen har en højere indkomst (Grønlands Statistik, 2019).

EU benytter en grænse på 60% af medianindkomsten, hvilket vil sige at hvis husstandens indkomst er mindre end 60%, så ligger man under fattigdomsgrænsen (EU, statistikker over indkomstfordeling).

Medianindkomsten i 2023 i Grønland var for mænd 241.394 kr. før skat, og efter skat var den maksimale disponible indkomst 165.818 kr.

Medianindkomsten for kvinder var i 2023 i Grønland 214.969 kr. før skat, og den maksimale disponible indkomst 153.479 kr. efter skat (Grønlands statistik).

3 af mine informanter har en videregående uddannelse, og det kan antages, at det nok er mest sandsynlig dem der blandt mine informanter, der har en indkomst over medianindkomsten. Dem med erhvervsuddannelser kan være tæt på medianindkomsten, mens dem uden uddannelse sandsynligvis er under medianindkomsten.

Relativ fattigdom

Ifølge indkomststatistikken som Grønlands Statistik har beskrevet i 2019, så betyder relativ fattigdom, at fattigdom måles i relation til den generelle levestandard i samfundet. Det vil sige, at man betragtes som relativ fattig, hvis man er langt fra at have de samme økonomiske muligheder og

vilkår, som de fleste andre i samfundet, idet normen defineres som medianindkomsten i samfundet. Medianindkomsten er det beløb, hvor halvdelen af befolkningen har en lavere indkomst og halvdelen har en højere indkomst (Grønlands Statistik, 2019).

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, VIVE, har i Danmark lavet en undersøgelse af børnefattigdom, hvor konsekvenserne af børnefattigdom kan have indflydelse på børns adfærd, sundhed og kognitiv udvikling. Disse børn oplever afsavn i deres hverdag. (Konsekvenser af børnefattigdom, 2023).

Fattigdom defineres som individer, familier og gruppe af borgere, der har så få ressourcer, at de ikke kan få deres hverdag til at hænge sammen, og hvor de ikke har mulighed for at deltage i almindelige livsmønstre, aktiviteter og vaner. Deres økonomiske udsathed ekskluderer dem fra fællesskaber (Townsend, 1979).

Fattigdom er en af flere typer udsathed, og bliver også betegnet som økonomisk udsathed som familier kan stå overfor. Fattige familier har ofte lavt uddannelsesniveau, lav arbejdsmarkedstilknytning, enlige forsørgere, rusmiddelproblemer og kriminalitet (Kraka, 2022)

Børnefattigdom adskiller sig principielt fra anden fattigdom ved, at den aldrig kan være selvalgt (Konsekvenser af børnefattigdom, 2023), og kan have flere konsekvenser. Der er tre primære årsager, som er blevet undersøgt.

Den første årsag er penge, hvor børnene mangler basale goder, hvor der ikke er penge nok til en sund og varieret kost og ordentlige boligforhold. Dette kan have en betydning for barnets trivsel på kort og lang sigt. Hvis der ikke investeres i børnenes kost og stimulerende legesager, så kan det forventes at have en påvirkning for barnets udvikling.

Den anden udfordring for børn, som vokser op i fattigdom, kan stå overfor er social eksklusion. Hvis familien mangler penge, så er det også svært for børn at deltage i fællesskaber for børn på lige fod med andre børn. Det kan eksempelvis være, at der ikke er råd til deltagelse i fritidsaktiviteter såsom sport, velfungerende mobiltelefoner og computere, hvor børnene ikke har mulighed for at være

med i online fællesskaber, på sociale medier og gaming. (Almlund et. Al., 2011). Deltagelse i børne-fællesskaber har en stor betydning for trivsel og udvikling af børns sociale kompetencer, hvilket har en afgørende betydning for uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet (Almlund et. Al., 2011).

Den tredje udfordring, som børn af fattige familier kan stå overfor, er et stort psykisk pres. Når man lever i fattigdom vil fattigdommen være et omdrejningspunkt i familien, da man har meget fokus på, om man kan få økonomien til at hænge sammen. Det kan medføre, at det er svært at tænke langsigtet, eller være svært at håndtere andre udfordringer. Hvis en familie oplever et sådan pres i en længere periode, kan det danne grobund for skadelig stress, og det kan påvirke relationer i familien, og hvordan man er forælder (Haushofer & Fehr, 2014). Et højt stressniveau i en familie kan medføre, at et barn danner et højt niveau af stresshormon, som kan have en negativ indflydelse på barnets kognitive kompetencer og immunforsvar (Schonkoff et. Al., 2012; Schmidt et al., 2021). Et amerikansk studie fra 2014 af familier med lave indkomster har vist, at stressniveau kan blive markant forbedret, når enlige mødre modtog højere ydelser (Evens & Garthwaite, 2014).

Offentlig hjælp

Et barn klassificeres som fattigt, når et medlem af barnets husstand har modtaget offentlig hjælp i løbet af året. Begrundelsen for, at man har anvendt offentlig hjælp som et mål for fattigdom, er, at man har haft økonomiske problemer i løbet af året, og dermed har haft behov for at få offentlig hjælp. At være fattig defineret ved offentlig hjælp betyder nødvendigvis ikke, at man lever i relativ fattigdom (MIO, 2013).

Offentlig hjælp er ydelser fra de offentlige, der gives til dem, der har brug for akut hjælp. Ifølge Inatsisartutlov om offentlig hjælp nr. 6 af 20. Juni 2022, så kan kommunalbestyrelsen yde hjælp ved akut trang, der er en følge af ekstraordinære og uforudsete omstændigheder. Hjælp ved akut trang kan ydes midlertidigt til dækning af nødvendige udgifter til livets ophold, herunder indkvartering, mad, varme, el og tøj, hvis ansøgeren eller dennes partner ikke har økonomisk mulighed for selv at afholde udgifterne. Hjælp ydes efter en konkret vurdering for en måned ad gangen. Hjælp, der ydes ud over 3 måneder, er betinget af, at der udarbejdes en handlingsplan (lovgivning.gl).

Nedennævnte tabel viser en oversigt over andel af børn i husstande, der har modtaget offentlig hjælp inddelt i beløb og år (MIO, 2013).

Årligt beløb (kr.)	2002	2010
>0-500	4,4%	4,1%
500-1.000	5,8%	4,7%
1.000-3.000	14,4%	10,9%
I alt under 3.000	24,5%	19,6%
3.000-5.000	9,5%	8,7%
5.000-7.000	6,4%	6,2%
7.000-10.000	8,2%	7,0%
I alt under 10.000	48,6%	41,4%
10.000-15.000	9,4%	9,6%
15.000-20.000	6,4%	6,7%
20.000-30.000	10,8%	10,5%
I alt under 30.000	75,2%	68,2%
30.000-50.000	12,3%	13,2%
50.000-75.000	7,1%	9,0%
>75.000	5,4%	9,6%
Samlet antal børn	7.661	5.899

Figur 6: Andel af børn i husstande, der har modtaget offentlig hjælp i 2002 samt 2010 (Grønlands Statistik)

Tabellen viser, at andelen af børn i en husstand der har modtaget over 30.000 kr, er steget fra fra 2002 til 2010, mens den har været lidt faldende i de andre indkomst kategorier.

Ifølge Grønlands Statistik, så var der i 2023 i Grønland 2.794 familier med børn, der modtog offentlig hjælp, og her er der ikke sorteret efter enlige mødre eller fædre, men udregnet som en samlet oversigt (Grønlands Statisk).

Hvis man sammenligner Grønland med andre lande, så kan man se, at der er en større andel børn i relativ fattigdom end andre nordiske lande, men er på nogenlunde niveau med Storbritannien og Canada (MIO, 2013).

Fattigdom i Grønland sammenlignet med andre lande

Land	År	Børn i relativ fattigdom (<50%)
Finland	2008	5,3%
Norge	2008	6,1%
Danmark	2008	6,5%
Sverige	2008	7,3%
Grønland	2010	11,7%
Storbritannien	2009	12,1%
Canada	2008	13,3%
USA	2006	23,1%

Kilde: UNICEF, 2012

Figur 7: Fattigdom i Grønland sammenlignet med andre lande

Der er forskellige forhold, der kan medføre øget risiko for børnefattigdom, eksempelvis hvis husstandens voksne er under 25 år eller hvis husstanden har enlige voksne, og her er risikoen 5 gange større end hvis børn bor med mere end én voksen - eller hvis der i husstanden er mange børn, eller hvis husstanden befinder sig i en bygd og hvis der i husstanden er voksne, der alle er født i Grønland (MIO, 2013).

Længevarende fattigdom i familier med børn, kan betyde store menneskelige, sociale og udfordringer for børn (MIO, 2013). Det er interessant, at der står, at der er risiko for, at børn lever i fattigdom, når husstanden har enlige voksne, og at børn, der lever i relativ fattigdom, ikke har adgang til de ting, som i samfundet anses for normalt og nødvendigt. Her kunne der være tale om, at børn bliver udelukket fra nogle aktiviteter i samfundet, eksempelvis sport, børnefødselsdage, ferier med familien og andre sociale aktiviteter.

Ifølge denne sandsynlighed, der er blevet benyttet til at måle på fattigdom, så er det også sandsynligt, at nogle af disse enlige mødres børn også kan være i den risikogruppe, for stort set alle mine informanter - de enlige mødre - nævner, at de har det hårdt økonomisk, og at de næsten ikke kan følge med de dyre mad- og boligpriser, og for nogle af disse enlige mødre kan deres børn mærke, at de er enlige mødre, da de må spare meget eller undvære nogle ting i dagligdagen.

Sandsynlighed for fattigdom er også til stede, når man kan se på Facebook (se billede), at enlige mødre beder om hjælp så deres børn kan få noget at spise. Her skriver en enlig mor, at hun har 2 børn som hun bor alene med. Hun har skrevet opslaget i august 2024, hvor hun skriver at hun har fået arbejde i spar butikken, og hun beskriver sine udgifter hun lige har betalt efter et tidligere vikarjob, hvor hun fik udbetalt løn for 48 timer. Hun skriver at hun har 155 kr. tilbage til hun får sin første løn i spar som er den 16/8. Hun bager en del brød til børnene, men har ikke mere tilbage og hun har ingen madpakke til sin søn.

Hun skriver samtidig, at hun skammer sig, men vil ikke have at folk skal synes at det er synd for hende fordi hun er enlig. Hun skriver, at hun ikke behøver mange penge, bare hun kan få råd til mad. Hun vil evt. hente mad hos folk der vil donere. Hun kan også betale penge tilbage dem der overfører til hende nu, når hun får sin løn. Til sidst skriver hun sin mobilepay, så folk der har lyst kan hjælpe hende.

I Danmark er der heller ikke en officiel fattigdomsgrænse, men folketinget har pålagt regeringen et beslutningsforslag på følgende inden udgangen af 2024-2025 (folketinget, samling 2023-2024):

“Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af folketingsåret 2024-25 at fremsætte et forslag til lov om fattigdom, der indeholder en officiel fattigdomsgrænse og en målsætning om at halvere andelen af fattige danskere inden 2030 sammenlignet med 2022, herunder en halvering af børn i fattigdom, og skal medføre, at der nedsættes et fattigdomsråd. Folketinget pålægger endvidere regeringen at fremlægge en konkret handleplan for bekæmpelse af børnefattigdom.

Adskillige sociale organisationer har også råbt op om mennesker, der mangler basale fornødenheder i hverdagen som tre måltider, medicin og varmt tøj, og om børn, der ikke tør skrive deres største ønsker på ønskelisten, fordi de ved, at forældrene ikke har råd, og som ikke kan komme med til deres venners fødselsdage (»22 organisationer i opråb til regeringen: Gør mere for at bekæmpe børnefattigdom«, Information, den 5. oktober 2023).”

I bemærkningerne står der endvidere, at opvækst i fattigdom sætter markante spor langt inde i voksenlivet. Der er blevet lavet en undersøgelse fra Århus Universitet, der viser, at bare 1 år i børnefattigdom kan medføre øget risiko for kortere uddannelse, dårligere arbejdsmarkedstilknytning og dårligere fysisk og psykisk helbred. Ved at få børn ud af fattigdom, og forebygge, at børn lever i fattigdom, så kan man forvente færre ufaglærte og højere indkomst og en højere frekvens af fuldtidsarbejde.

Selvom det er Danmark der har skrevet dette i deres bemærkninger til lovforslaget, så tænker jeg, at det nok ikke er helt anderledes i Grønland, og at det er en meget relevant og vigtig lovforslag.

Børnebidrag

I henhold til Finansloven for 2024 (Finanslov 2024, s. 319), så udgør normalbidraget 12.620 kr. årligt, det vil sige 1.051 kr. pr. måned. Det er hvad den bidragspligtige skal betale, hvis vedkommende ikke bor sammen med barnet.

Den bidragspligtige, der betaler bidrag til børnene, som kaldes a-bidrag, kan ifølge Skattestyrelsen Grønland (www.aka.gl) trække det beløb, de betaler i børnepenge fra, i skat.

Børnetilskud

Udover bidrag fra den anden forældre, så findes der også en lovgivning om børnetilskud i henhold til Inatsisartutlov om børnetilskud nr. 9 af 7. december 2009, og dette er en lovbunden bevilling der jf. finansloven (Finanslov 2024, s. 318) er på 41.460.000 kr.

Børnetilskuddet ydes som tilskud til børns forsørgelse, beregnes på baggrund af antal børn og indkomst. Tilskuddet bliver udbetalt af bopælskommunerne men udgiften afholdes af landskassen. Jf. finansloven er der for 2023 budgetteret med 3.893 modtagere af tilskuddet. Dette tilskud udbetales til alle forsørgere afhængig af deres samlede indkomst. Ifølge børnetilskud i Sullissivik (www.sullissivik.gl), så skal man ikke selv søge om børnetilskud, da forældre der har ret til børnetilskud, vil få dem udbetalt automatisk.

Jf. Inatsisartutlov nr. 7 af 27. november 2018, så udgør størrelsen af børnetilskuddet maksimalt 8.477 kr. pr. år pr. barn.

Der er en beregner i Sullissivik (www.sullissivik.gl), hvor man kan regne hvor meget man kan få i børnetilskud.

For eksempel hvis man har 1 barn og har en indkomst på 60.000 kr. om året, så får man 797 kr. pr. måned i børnetilskud – og hvis man har 1 barn og en indkomst på 300.000 kr. om året, så får man 379 kr. om måneden i børnetilskud.

Børnetillæg hvis man er studerende

Hvis man er studerende og modtager stipendium fra Grønlands Selvstyre og har børn, så kan man få børnetillæg i henhold til uddannelsesstøttereglerne³ (Lovgivning.gl). Det gælder også for

³ Selvstyrets bekendtgørelse om uddannelsesstøtte nr. 9 af 19. juli 2017

uddannelsessøgende der modtager løn i forbindelse med en erhvervsuddannelse, hvor arbejdsgiveren modtager løntilskud for at have en lærling ansat.

Børnetillægssatsen følger børnebidragssatsen, hvis barnet opholder sig i Grønland, og hvis barnet opholder sig i Danmark, så følger det de danske normalbidrag. Hvis barnet hverken opholder sig i Grønland eller Danmark, så følger det det grønlandske normalbidrag.

Der ydes ikke børnetillæg hvis den uddannelsessøgendes børn fuldt ud forsørges af det offentlige, f.x hvis barnet er i pleje.

Boligsikring

Afhængig af indkomst, så kan der også søges om boligsikring. Ifølge Sullissivik.gl ydes boligsikring til husstande, der bor i en lejebolig. Boligsikring ydes på baggrund af husstandens aktuelle indkomst samt antallet af børn med fast bopæl i boligen.

Boligsikring bliver beregnet ud fra antallet af rum (stue og værelser) og personer, der bor i husstanden samt et fællesrum. Det vil sige man har ret til boligsikring til:

- 2 rum, hvis man er alene i husstanden
- 3 rum, hvis der er 2 personer i husstanden
- 4 rum, hvis der er 3 personer i husstanden
- 5 rum, hvis der er 4 personer i husstanden

Hvis husstandens samlede aktuelle indkomst kommer over et bestemt beløb, falder det tilskud, man kan få udbetalt i boligsikring. For husstande med børn falder boligsikringen hvis man har en aktuel indkomst på 25.000 kr., og boligsikringen falder helt ved en indkomst på 417.000 kr. og derover.

På Kommuneqarfik Sermersooq's hjemmeside (www.sermersooq.gl) findes et skema, hvor man kan lave beregning for boligsikring. Som eksempel indtastede jeg 2 forskellige oplysninger for at se hvor

meget man selv skal betale i husleje hvis man har en indkomst på 60.000 kr., samt 300.000 kr. og har 1 barn.

Eksempel 1:

En lejebolig med 2 værelser, dvs. 1 soveværelse, og med en husleje på 6.000 kr. om måneden og en årlig indtægt på 60.000 kr., beregnes boligsikringen til 5.700 kr. i boligsikring hver måned, hvis man opfylder indkomstbetingelserne, som er en egen betaling på 300 kr. i husleje hver måned.

Eksempel 2,

En lejebolig med 2 værelser, dvs. 1 soveværelse, med en husleje på 6.000 kr. om måneden og en årlig indtægt på 300.000 kr., beregnede boligsikringen til 2.100 kr., med en egen betaling på 3.900 kr. om måneden.

Med en meget lav indkomst, vil man kunne få det højeste børnetilskud fra kommunen, samt få en høj boligsikring, og få børnebidrag fra faderen, som også er lovpligtig.

Dem, der typisk har en indkomst på 60.000 kr., er studerende, da stipendier er på 5.000 kr. pr. måned jf. Sullissivik (www.sullissivik.gl).

Enlige, der tjener 300.000 kr. om måneden har i gennemsnit en månedsindkomst på ca. 25.000 kr. hvilket typisk vil være personer med en uddannelse, der tjener så meget.

En socialhjælper på 1. år har ifølge deres overenskomster (www.sik.gl) en startløn på 21.727 kr., mens en kontorfuldmægtig har en startløn på 26.587 kr., og afhængig af anciennitet stiger lønnen løbende.

Ved beregning af aktuel indkomst, så ser man bort fra offentlige ydelser jf. Inatsisartutlov nr. 9 af 1. juni 2017 § 5 stk. 3 (lovgivning.gl) om en satstilpasningsprocent og om aktuel indkomst, det vil sige, at både boligsikring samt børnetilskud fra kommunen ikke beregnes med som en indkomst.

Institutionsbetaling

Når man har et barn på en daginstitution, så er der forskellige takster for hvor meget man skal betale. I det følgende er der et eksempel på betaling til vuggestue i Kommuneqarfik Sermersooq. Vuggestuer er gratis, hvis man har en indkomst under 149.999 kr. årligt. Hvis man har en indkomst mellem 150.000 og 274.999 kr. årligt, så skal man kun betale 380 kr. i daginstitutionsplads om måneden,

og her er der flere satser afhængig af hvor meget du tjener. Den maksimale betaling til daginstitutioner er 2.524 kr. for husstande med højest indkomst jf. Kommuneqarfik Sermersooq's hjemmeside (www.sermersooq.gl).

Fonde

Der findes forskellige fonde når man kigger i Sullissivik, men denne fond her retter sig specielt til enlige mødre, som er min målgruppe i opgaven, og derfor synes jeg at den kan være relevant.

Ifølge en jurist i Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke IKTIN, så er det jura afdelingen der administrerer fonden. Juristen oplyste at fonden er fra den afdøde Margrethe Hvidberg, der i sit testamente havde beskrevet, at hendes penge skulle gå til enlige mødre på videregående uddannelser i Grønland.

Juristen oplyste, at man kan søge 2 gange om året, og hvert halve år er der 50.000 kr., der skal fordeles mellem ansøgerne. Der kommer typisk 15-20 ansøgere pr. halve år, og når der kommer en ny ansøgningsrunde, så kan man søge igen.

Fonden kører så længe der er penge i fonden, og lige nu regner juristen med at fonden vil køre ca. 5 år endnu.

Juristen nævnte, at de selvfølgelig var opmærksomme på diskriminationsloven, og at hvis Departementet selv skulle have en fond, så ville det gælde for både enlige mødre og enlige fædre, men Margrethe Hvidberg i sin tid specifikt havde skrevet, at den udelukkende skulle gå til enlige mødre på videregående uddannelser.

Ifølge Sullissivik.gl (www.sullissivik.gl) står der, at legatet uddeles i form af et engangsbeløb, der skal anvendes til leveomkostninger for grønlandske enlige mødre, der tager en videregående uddannelse i Grønland.

Ansøgere, der ønsker tildeling fra mindefonden, skal på ansøgningstidspunktet være:

- Kvinde og have samme bopæl som et eller flere børn, som ansøger har forsørgelsespligten over
- Den eneste på bopælen som har forsørgelsespligten over barnet/børnene
- Studieaktiv på en videregående uddannelse i Grønland, som er støtteberettigende i henhold til Inatsisartutlov om uddannelsesstøtte (aktuelt nr. 12 af den 22. november 2011)

Idet fonden kun er til enlige mødre, kan der være fordele og ulemper. Fordelen er, at der er opmærksomhed på enlige mødre, og at de derfor vil kunne få noget hjælp til deres dagligdag, og at der er flere midler at gøre godt med for enlige mødre. Hvis man er enlige mor og studerende, så vil dette bidrage betyde meget for en enlige mor.

Ulempen ved, at man har afgrænset den til enlige mødre er, at man udelukker evt. enlige fædre, der er uddannelse, og bor alene med deres børn. Dette strider mod menneskerettighederne, da der ikke må forskelsbehandles i henhold til menneskerettighederne. Det er et fundamentalt princip indenfor menneskeretten, at alle skal behandles lige. Det betyder blandt andet, at kvinder og mænd skal have lige rettigheder og muligheder (Institut for menneskerettigheder, 2023).

Opsamling

I dette afsnit omkring økonomi, så har jeg listet flere områder op omkring enliges mødres økonomi der kan have betydning for den enlige mor i hverdagen.

Her kom jeg ind på emner som børnebidrag fra faderen, børnetilskud fra kommunen, børnetillæg hvis man er studerende, boligsikring, lav eller ingen institutionsbetaling, og Margrethe Hvidbergs fonden, som er en fond der retter sig til enlige mødre hvis man er studerende på en videregående uddannelse.

Dette for at få et overblik de forskellige muligheder man kan få i bidrag som enlig mor, og også hvor meget en enlig mor faktisk kan få, hvis hun benytter alle de muligheder man kan få som enlig forsørger.

Børnebidrag vil du altid kunne få fra barnets far da den er lovpligtig og tager ikke hensyn til hvor meget du tjener, der vil du kunne få mindst 12.612 kr. om året.

Børnetillæg svarende til børnebidragssatsen på 1.051 kr. om måneden kan du få hvis du er studerende.

Følgende afhænger af din indkomst:

- Børnetilskud fra kommunen afhænger af din indkomst
- Boligsikring
- Institutionsbetaling

Til sidst er der også en fond der er målrettet til enlige mødre.

De forskellige ydelser viser, at man kan få flere goder i samfundet, og især hvis du har en lav indkomst. Her kan det vurderes, om det ikke vil være nogenlunde samme midler du har at gøre godt med uanset om du er studerende, eller arbejder som timelønnet og har en lav indkomst. Det vil være en investering for samfundet hvis de enlige mødre kan få en uddannelse, da de økonomisk vil være mere sikret, og at de i stedet modtager flere ydelser og goder fra samfundet, også bidrager til samfundsøkonomien.

Uddannelsesbaggrund

Jeg har undersøgt de enlige mødres uddannelsesbaggrund, da det kan have en betydning for deres økonomiske situation.

Ifølge Grønlands Statistik, så er der 14% i alderen 16-74-årig, der har en videregående uddannelse i 2023, og 30% i alderen 16-74-årige der har en ungdomsuddannelse (Grønlands Statistik).

Ud af de 21 informanter, så har 8 af dem ingen uddannelse udover folkeskolen, 5 har gennemført gymnasiet, 5 har en kort erhvervsuddannelse, og 3 har en videregående uddannelse.

Uddannelse	Antal	Procent
Ingen uddannelse	8	38%
Gymnasie	5	24%
Erhvervsuddannelse	5	24%
Videregående uddannelse	3	14%
I alt	21	100%

Figur 8: Enlige mødes uddannelsesbaggrund fordelt i procent

Gymnasiet er ikke en kompetencegivende uddannelse men en studieforberegende uddannelse. Derfor er det mere korrekt at lægge dem med ingen uddannelse (38%) sammen med dem med gennemført gymnasie (24%), så af de enlige mødre, jeg interviewede, havde 62 % ingen uddannelse. Jeg har dog i oversigten alligevel valgt at vise dem med et gennemført gymnasie for sig, da man typisk efter et gymnasie har intention om at videreudanne sig, og på den måde vil kunne kvalificere sig til en videregående uddannelse.

Kvinderne, jeg interviewede, var mellem 21 og 59 år, og flere af de kvinder, som ingen uddannelse havde, udtrykte et ønske om at uddanne sig. Flere af dem vidste allerede hvilken uddannelse de kunne tænke sig, men havde ikke fået gjort noget ved det, og uddannelse måtte blive i fremtiden, da de ikke havde ressourcerne til at tage en uddannelse på nuværende tidspunkt grundet den situation, de lige nu befandt sig i.

Ifølge Bourdieu, så er der nogle der er kulturelt privilegerede, der har en naturlig dannelse. Det er dem, der har en borgerlig baggrund, og har fra barnsben mødt slægtninge og venner med akademiske grader eller jobs, der kræver en højere uddannelse.

Dem, der ikke har en naturlig dannelse, de har en social erfaring af nødvendighed og begrænsninger, de vil have usikre karriere udsigter, og har svært ved at give sig hen i studenterlivets intellektuelle ståsted. For dem er uddannelse en hård kamp at tage og stige i det sociale hierarki (Esmark, 2006).

Ifølge Bourdieu kan det lade sig gøre - til trods for barrierne – at få en universitetsuddannelse, og i sjældne tilfælde at få en stor karriere i den akademiske verden, men der skal en “ubruds række af mirakler og anstregelser” til for, at det sker (Esmark, 2006, s.78). De studerende, der kommer igennem trods lavere social herkomst er generelt atypiske i forhold til deres gruppefælder. Det kalder Bourdieu, at det er fordi de har gennemgået en hård udvælgelsesproces, og dem kalder han over-selekterede – det vil sige, at kun de bedste fra de lavere lag slipper igennem, og dem der gør, de er sjældent repræsentative for deres gruppe (Esmark, 2006).

Det vil sige, at selvom den sociale arv fylder, og dermed også hvor svær at bryde, og der er chanceulighed, så kan det godt lade sig gøre at få en karriere i den store verden. Hvis eksempelvis en fra de lavere sociale klasser tager en uddannelse, så kan vedkommende tilegne sig kulturel og social kapital, der giver nye dispositioner, hvor nye døre åbnes. Hvis man tager en studentereksamen eller universitetsuddannelse, så kommer man til miljøer, som man ikke har været vant til, og dermed kan man sige, at man til trods for chanceulighed har fået adgang til nye dispositioner.

Opsamling

De 21 informanter var mellem 21 og 59 år, og otte af dem havde ingen uddannelse, fem havde gennemført gymnasiet, fem havde en kort erhvervsuddannelse og tre havde en videregående uddannelse. Idet gymnasiet ikke er en kompetencegivende uddannelse, har 13 af informanterne ingen kompetencegivende uddannelse, det vil sige 62%.

I 2023 var der i Grønland samlet set 14 % med en videregående uddannelse, mens der samlet set var 30 % der havde en ungdomsuddannelse.

Ifølge Bourdieu, så kan den sociale arv fylde meget, og være svær at bryde, men det kan godt lade sig gøre, at få en stor karriere i den akademiske verden ved at anstrenge sig. Hvis nogen fra de lavere sociale klasser tager en uddannelse, så tilegner de sig kapitaler der giver nye dispositioner.

Analyse

Når der er enlige mødre i samfundet, så er der flere områder der kan blive berørt. Ved ingen uddannelse eller en kort uddannelse, så kan der være udfordringer med økonomien. Børn kan blive ramt når en enlig mor ikke har ret mange midler, dette tilkendegiver flere af informanterne, da de kan mangle basale ting.

Det er ikke kun økonomien der kan blive ramt når der er enlige mødre, der er også andre ting for kvinden som mor og børnene der kan blive påvirkede af situationen. Flere af kvinderne føler sig ensomme, og nogle føler sig set ned på og ikke respekteret, og flere mangler anerkendelse.

Enlige mødres indkomst

Enlige mødre med ingen uddannelse eller med en kortere erhvervsuddannelse, så har typisk en lav indkomst, og dermed bidrager de med mindre skatteindtægter til samfundet. Ufaglærte er typisk ansat som timelønnet, og her nævner nogle af de enlige mødre, at det er hårdt når de mister timer på deres arbejde på grund af børnenes sygedage, fordi deres i forvejen stramme økonomi bliver berørt af dette.

Dem med kortere erhvervsuddannelse såsom socialhjælpere og ernæringshjælpere, har også en lav løn selvom de kan være månedslønnet.

Hvis man ingen uddannelse har og er timelønnet, så har man ifølge overenskomsten for SIK for ikke faglærte (www.sik.gl) en timeløn på 106 kr. Hvis man ganger det til en uges løn på 40 timer, så er lønnen før skat 4.240 kr. pr. uge, og på 4 uger har man 16.960 kr. før skat.

En socialhjælper på 1. år har ifølge deres overenskomster (www.sik.gl) en startløn på 21.727 kr. Når faste udgifter er trukket fra, så er der ikke meget at leve for eller til at købe tøj og ting for. Derfor stemmer det med informanternes udsagn når de siger, at de økonomisk er pressede.

Tallene foroven viser, at det stadig bedre kan betale sig at tage en uddannelse, for selvom du har en kort erhvervsuddannelse, så er du økonomisk bedre stillet hvis du i gennemsnit arbejder 40 timer om ugen.

Bourdieu vil argumentere for, at disse kvinders sociale og økonomiske position er resultat af en kompleks sammenhæng mellem strukturelle forhold, eksempelvis uddannelsessystemet, arbejdsmarkedet og de individuelle dispositioner, det vil sige deres habitus (Bourdieu, 1997).

Enlige mødre med lav uddannelse har ofte begrænset social kapital, det vil sige at de har færre stærke sociale netværk der kan tilbyde støtte, information og adgang til ressourcer. Dette kan begrænse deres muligheder for at finde bedre jobs eller opnå en højere løn, da det kræver at man tager sig tid til at tage en uddannelse, og det kan være svært at afsætte den nødvendige tid til uddannelse, når man samtidig skal håndtere de daglige forpligtelser som forsørger. Fleksible uddannelsesmuligheder og adgang til økonomisk støtte kan have en stor betydning, da enlige mødre ofte er presset tidsmæssigt og økonomisk.

Denne kombination af lav uddannelse, begrænset social kapital og økonomiske udfordringer skaber en form for social reproduktion, hvor deres børn kan være i risiko for at arve de samme begrænsede muligheder. Ifølge Bourdieu er dette en konsekvens af, hvordan sociale strukturer opretholdes gennem habitus og kapital, hvor manglende adgang til ressourcer kan fastholde individer i lavere sociale positioner. Honneths teori om anerkendelse understreger, at manglende social støtte og anerkendelse kan påvirke deres selvværd og social tilpasning, hvilket yderligere kan have en betydning for deres udvikling.

Løsninger kan inkludere mere fleksible uddannelsesordninger og netværksbaserede initiativer, der styrker deres sociale kapital og skaber bedre forudsætninger for at bryde den sociale arv.

Uddannelse er en form for kulturel kapital, og ved at have en kortere eller ingen uddannelse, har disse kvinder mindre kulturel kapital, hvilket kan gøre det sværere for dem at navigere i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet, fordi de mangler de nødvendige sociale koder og forståelse for, hvordan systemet fungerer. Ifølge Bourdieu er kulturel kapital ikke blot viden og uddannelse, men også en forståelse af sproglige, sociale og kulturelle normer, der præger uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarkedet (Bourdieu, 1997). Dette kan medføre, at kvinder med lav eller ingen uddannelse oplever udfordringer med at få deres kompetencer anerkendt og værdsat, især i miljøer, hvor der snakkes akademisk, og hvor en akademisk habitus er normen.

Derudover kan manglende kulturel kapital føre til lavere selvtillid i forhold til at søge uddannelse eller jobs, da de kan føle sig fremmedgjorte i miljøer, hvor de kulturelle koder er ukendte eller

utilgængelige for dem. Honneths teori om anerkendelse (Honneth, 2006) understreger, at denne manglende anerkendelse fra samfundet kan have en negativ indvirkning på individers selvværd og sociale position.

De enlige mødres habitus som er deres sæt af vaner, dispositioner og måder at opfatte verden på, er formet af deres sociale disposition. Denne habitus kan både være en begrænsning og en ressource, afhængig af de sociale felter, de bevæger sig i og hvordan de forstår og reagerer på deres omverden. I nogle felter, som fx lavtlønsarbejde, kan deres habitus give dem styrken til at håndtere udfordringer og navigere effektivt i visse situationer. Her fungerer deres praktiske erfaring og evne til at tilpasse sig som en ressource, men omvendt kan den samme habitus blive en begrænsning i nogle felter, hvor uddannelseskvalifikationer og kulturel kapital vægtes højt, såsom i akademiske miljøer. Her kan deres manglende uddannelseskapital resultere i en følelse af fremmedgørelse eller utilstrækkelighed, hvilket også kan påvirke deres selvtillid. Dette understøtter Bourdieus teori om, at habitus både reproducerer sociale uligheder og kan være nøglen til at forstå, hvordan sociale klasser reproduces over tid (Bourdieu, 1997). For enlige mødre kan det derfor være afgørende at styrke deres kulturelle og sociale kapital gennem uddannelse og sociale netværk, der hjælper dem med at bryde deres barrierer, de møder i visse felter.

Hvad gør det ved et samfund at der er lav indkomst?

Når den enlige mor har en lav indkomst, så vil de også kunne falde ind under de tilskud som samfundet kan give dem. Der er forskellige bidrag og ydelser i samfundet til dem med lav indkomst. De kan være berettiget til børnetilskud fra kommunen, en lav eller ingen institutionsbetaling til daginstitution, og evt. boligsikring. Disse ydelser er noget som bliver finansieret af de offentlige, derfor kan det være dyrt for samfundet hvis disse mødre ikke har en uddannelse, eller har en uddannelse med lav indkomst og derfor skal have offentlige ydelser.

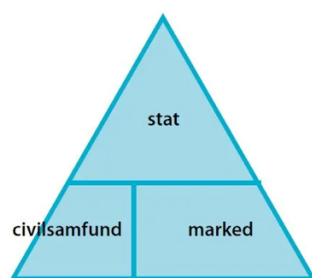
En lavere indkomst blandt enlige mødre kan have betydning for samfundets samlede skatteindtægter. Når skatteindtægterne reduceres, kan det påvirke de offentlige budgetter og dermed begrænse de økonomiske ressourcer, der er til rådighed for kommunale og statslige initiativer. Samtidig kan

en øget efterspørgsel efter offentlige ydelser som børnetilskud, boligsikring og lavere institutionsbetaling lægge pres på de offentlige finanser. Dette kan resultere i færre midler til investeringer og udviklingsprojekter i både lokalsamfund og på landsplan.

Man kan sige, at Grønland ligner den danske velfærdsstatsmodel som kaldes den universelle velfærdsmodel eller den skandinaviske model, som er en af de største i verden (Christiansen & Nørgaard, 2008).

Alle vestlige lande har velfærdsordninger hvor staten påtager sig et ansvar for at sikre, at dem der ikke kan klare sig selv får noget hjælp. Det offentlige har mange serviceydelser og administrerer mange sociale sikringsordninger, der har til formål at hjælpe den enkelte borger, når borgeren af en eller grund ikke kan forsørge sig selv. (Christiansen & Nørgaard, 2008).

Velfærdsstaten er finansieret over skatterne, og handler om sikringen af lighed mellem samfundets borgere, og om hvordan man omfordeler materielle ressourcer og livsvilkår.

forlaget © columbus

Figur 9: Den universelle velfærdsmodel (forlaget columbus)

Velfærdsstaten er ikke en undsigelse af markedsøkonomien, og er heller ikke en skridt på vej mod socialisme og statens overtagelse af produktionsmidlerne – velfærdsstaten eksisterer indenfor en kapitalistisk økonomisk ramme, selvom grænserne hele tiden omdefineres mellem politik og økonomi (Christiansen & Nørgaard, 2008).

Hvordan påvirker det kvinden som mor at være enlig?

Når en kvinde bliver enlig mor, så er det meget ansvar hun tager til sig. Ifølge mine informanter, så har størstedelen det fulde ansvar for deres børn, og mange af dem får ikke hjælp fra den anden forælder, og dermed så er det kvinden alene, der tager det fulde ansvar. Hvis en kvinde skal tage al ansvar for barnet, så kan hun gå på kompromis med sine egne behov for fx. "alene tid", det vil sige tid til sig selv, da hun har mange pligter med børnene.

Honneths teori om anerkendelse kan vise en dybere forståelse af de negative konsekvenser, der kan være for en kvinde, når hun skal tage alt ansvar for et barn. Det understreger vigtigheden af, at både mødre og fædre får anerkendt deres bidrag og behov i familien. Kvinden bliver berøvet anerkendelse på flere niveauer.

Kærlighed: Hvis en kvinde føler, at hun skal tage alt ansvar for barnet, kan det føre til en følelse af, at hendes behov ikke bliver set eller anerkendt af den anden forælder eller af samfundet. Hun kan føle en oplevelse af at være taget for givet og ikke værdsat for alt det hun gør.

Retfærdighed: Når kvinden skal prioritere barnets behov over sine egne, kan det føles uretfærdigt. Hun kan opleve, at hun ikke har de samme rettigheder til fritid og selvrealisering som andre.

Solidaritet: Hvis kvinden føler sig isoleret og uden støtte fra omgivelserne, kan det føre til en følelse af at være alene med ansvaret. Hun kan opleve, at hun ikke er en del af et fællesskab, hvor man hjælper hinanden.

Honneth vil argumentere for, at denne situation kan føre til en række negative konsekvenser for kvindens psykiske velbefindende såsom utilstrækkelighed som mor. En følelse af isolation, hvor den enlige mor kan føle sig afskåret fra sociale relationer og aktiviteter.

Nogle kvinder bliver triste og kede af det, da det også går ud over deres børn, der har et savn til deres fædre, hvor kvinden ikke kan gøre så meget ved det end at trøste deres børn. Dette er noget informant 6 oplyste til interviewet, og hun oplyste, at hendes barn er ked af, at mor og far ikke bor sammen.

Drengen er nu teenager og han savner sin far og græder indimellem, og føler at han ingen far har. Faderen vil ikke have noget med dem at gøre, og har også blokeret sin søn på Facebook. Drengen er 16 år, og den enlige mor har aldrig fået hjælp fra sin søns far, men han kom dog til deres søns konfirmation, men hjalp ikke med noget.

Det er rigtig trist, at drengen er i den situation, for han har ifølge børnerettighedernes artikel 9 og 18 (FN's Konvention om Barnets rettigheder, 1989) ret til at opretholde en regelmæssig personlig forbindelse og direkte kontakt med sine forældre hvis forældrene er adskilt, og begge forældre har fælles ansvar for barnets opdragelse og udvikling, og her skal barnets tarv komme i første række. Den rettighed er ikke noget som drengen kan få, da faderen har udelukket dem og blokeret sin søn på Facebook, og det må forstås som drengen bliver udelukket og ikke får anerkendelse fra sin far. Hvis drengen ikke får anerkendelse, så vil det kunne påvirke hans selvværd, og især når han er blevet blokeret af sin far, uden at han har gjort sin far noget, og dette hænger det sammen med Honneth der siger, at et individ kan miste det positive forhold til sig selv hvis det ikke anerkendes, eller kan få følelsesmæssig opmærksomhed, som er det grundlæggende for individets udvikling. Ifølge drengens mor, så er hun god til at trøste ham når han er ked af det, og hun ser sig også selv som en god mor selvom hun er alene, og hendes søn respekterer hende. Det må betyde, at hun anerkender ham og giver ham omsorg, så det er godt. Hun oplyser dog, at hun ikke har råd til at give ham dyre mobiltelefoner og andre mærkevaretøj, så det må han selv spare op til hvis han vil have dem. Drengen vil også gerne følge med de andre teenagere, og moderen, som har en uddannelse som socialhjælper, tjener ikke ret meget, for hun nævner også, at hun synes at det er dyrt at leve med de dyre huslejepriser og mad. Det kan tænkes, at hvis drengen ikke er med på moden med mobiltelefoner og mærketøj, så kan det ske, at han bliver stigmatiseret eller udelukket af nogle grupper. Det kan også være, at han ikke kan komme til fødselsdage eller andre sociale aktiviteter hvis han ikke har råd til at deltage.

Flere af informanterne skriver, at de savner en at dele livet med, de savner at kunne snakke med en anden voksen og få noget samhørighed i deres dagligdag. Flere af informanterne skriver, at de er ensomme. Informant 3 fortalte, at hun er ensom og at hun føler sig udelukket af fællesskaber og føler mindreværd. Nogle folk snakker nedladende til informanten, og det giver hende også dårlig selvværd.

Når informant 3 siger, at nogle folk snakker nedladende til hende, og at det giver hende dårlig selvværd, så hænger det sammen med Honneth der siger, at et individ kan miste det positive forhold til sig selv hvis det ikke anerkendes, eller kan få følelsesmæssig opmærksomhed, respekt eller social

agtelse, som er det grundlæggende for individets udvikling, eller ringeagtserfaringer hvor et individ bliver behandlet med foragt eller nedvurderinger (Honneth, 2006).

Hvis et individ bliver følelsesmæssigt såret eller krænket gennem negative sociale interaktioner, så kan det få dybe følelsesmæssige konsekvenser for individets selvværd. Dette hænger også sammen med Goffmans stigmatisering, da individer forsøger at opretholde facader, kamp for anerkendelse og bekræftelse, hvor de har et ønske om at blive forstået. Goffmann siger også, at det er noget alle individer på den ene eller anden måde oplever og deltager i, og at stigma er noget der vedvarende skabes, opretholdes undermineres, ødelægges og genopbygges i sociale kontekster (Goffmann, 2021).

Informant 7 fortalte, at hun føler sig ensom, og at hun bliver holdt ude af familien og af samfundet, derfor "stikker hun af" ved at ryge hash, så hun kan blive rolig.

Informant 10 føler sig som en dårlig mor indimellem, og nogle gange synes hun, at det er pinligt at være enlig mor, når hun ser forældrepår være sammen.

Med mine informanternes informationer, så er det tydeligt, at der er en påvirkning for deres rolle som mor, når de er enlige.

Der er så nogle af forældrene, der har det fint med at være enlig mor, også selvom de har det fulde ansvar og må undvære deres frihed. Informant 9 sagde, at hun havde det fint med at være enlig, da hun elsker sin datter rigtig højt, og at hun aldrig er ensom, da hun har familie og venner, som hun ser til dagligt.

Ud af de 21 informanter fortalte 14, at de er ensomme. Nogle er lidt ensomme, mens flere kan være meget ensomme, flere af informanterne siger, at de ikke kan gå ud når børnene er faldet i søvn, selvom de savner voksent samvær eller savner nogen at snakke med, eller være sammen med.

Bourdieu siger, at det har en betydning for, at man tilhører til nogen, hvor man f.eks. kan associere sig, og for at opretholde og vedligeholde sin sociale kapital, så kræver det deltagelse i besøg, møder og sociale ritualer, og her skal forbindelserne vedligeholdes og bekræftes (Esmark, 2006).

Når mine informanter ikke får en mulighed for at være sammen med andre, hvor de kan associere sig, så vil de også have svært ved at vedligeholde deres forbindelser, og vil i nogle tilfælde betyde, at de ikke længere eller uformelt længere er med i disse grupper.

Af mine informanter fortalte 9, at de mangler sparring i hverdagen, og her sagde de fleste, at de manglede en at snakke med omkring børneopdragelse. Det tolkede jeg som, at de manglede anerkendelse og nogle manglede gode råd om opdragelse. Informant 10 sagde, at hun til tider følte sig som en dårlig mor og streng overfor sine børn.

Hvis disse enlige mødre føler sig ensomme eller mangler sparring i deres dagligdag, så får de ikke anerkendelse, så bliver de ifølge Goffmans stigmatiseret, da individer forsøger at få anerkendelse og bekræftelse, hvor de har et ønske om at blive forstået.

Ifølge Axel Honneth har mennesket behov for følelsesmæssig forbindelse, anerkendelse, og tilknytning – her erfarer individet i privatsfæren hvorledes anerkendelsesbehovet dækkes igennem eksistensen af den konkrete anden (Honneth, 2006), og den konkrete anden eksisterer ikke altid for mine informanter, da de mangler sparring.

I den tredje form for anerkendelse hvor relationen til en gruppe, til et fællesskab, eller samfundet, hvor et individs deltagelse og positive engagement bliver anerkendt, hvor de kan genkende sig selv, og hvor de bliver anerkendt i deres individualitet (Honneth, 2006), er heller ikke altid til stede for mine informanter, da de ikke er en del af nogle grupper, og de ofte var ensomme. På den måde bliver individet heller ikke anerkendt for samfundets reproduktion.

I mit interview med informant 3, hvor jeg skulle til at runde interviewet af, spurgte jeg min informant, at hvis der ikke var mere, så ville jeg runde af, og så begyndte hun, at fortælle om lidt af sin barndom. Det var rigtig rørende og det hele kom lige fra hjertet:

”At vokse op med en enlig mor har haft store konsekvenser i min opvækst, min mor drak og havde lavt selvværd, og jeg har tit selv følt mig mindreværd, og har også følt at jeg blev set ned på blandt mine jævnaldrende i barndommen. Jeg har måtte kæmpe med mange ting i min barndom, da min mor ikke havde en høj indkomst, og hun var rengøringsmedarbejder i perioder, og i perioder var hun arbejdsløs. Det gav mig nogle bekymringer som barn, fordi jeg blev bekymret for om vi nu havde mad nok, og især når hun skulle drikke, så vidste jeg at vi nok skulle mangle mad, og når hun drak, kunne det også blive utrygt – dette gjorde mig stresset og ukoncentreret til tider, især i skolen fordi jeg bekymrede mig om noget som jeg som barn ikke skulle bekymre mig om. Som barn var vi også misundelige på børn der boede med begge forældre, for vi kunne se, at de andre børn levede i et trygt og varmt hjem hvor de hverken manglede mad, tøj eller kærlighed og omsorg. Jeg synes, at

man ved at have et lavt selvværd har flere ting at slås med i opvæksten. Vi var til tider også flove over vores mor, da hun var enlig og ikke havde en særlig høj indkomst. Vi savnede en far i hjemmet, men det var også synd for vores mor der var blevet efterladt med sine børn, og den eneste hjælp hun fik var børnepenge fra vores far, efter han var flyttet til Danmark – der er ikke noget at sige til at hun til tider var presset, ked af det og vred. Da jeg blev gravid var det sidste jeg ønskede mig, var at blive en enlig mor, men jeg er desværre selv endt som enlig mor, og får ikke ret meget hjælp fra mit barns far.”

Informant 3 har oplevet betydelige udfordringer i opvæksten på grund af sociale og økonomiske forhold. I forhold til Bourdieus sociale kapitaler må informant 3's mor haft et begrænset social kapital, hvilket begrænsede hendes muligheder for at skabe et stabilt og trygt hjem for sine børn. Lavt selvværd og alkoholmisbrug kan også have påvirket hendes evne til at opbygge stærke sociale relationer.

Den kulturelle kapital hvor moderen havde en lav indkomst og ustabil økonomi har begrænset familiens adgang til kulturelle ressourcer, som eksempelvis uddannelse, fritidsaktiviteter og rejser. Dette kan have påvirket informant 3's skolepræstationer og sociale status blandt jævnaldrende. Informant 3's habitus er blevet formet af de sociale og økonomiske forhold i hjemmet. Dette kan have ført til en følelse af mindreværd og en frygt for ikke at kunne leve op til samfundets normer.

Ifølge Honneth, så kan manglende anerkendelse betyde at både moderen og barnet har oplevet manglende anerkendelse. Moderen må have følt sig utilstrækkelig og uden støtte, mens barnet må have følt sig uelsket og overset.

Familiens økonomiske situation og moderens alkoholmisbrug har høj sandsynlig ført til social isolation og har gjort det svært for informant 3 at opbygge stærke sociale relationer med jævnaldrende. Informant 3 har oplevet, at det ikke har haft de samme muligheder som andre børn, hvilket har ført til en følelse af uretfærdighed.

Ved at kombinere Bourdieu og Honneths teorier viser det hvordan de sociale og økonomiske forhold i barndommen har haft en dybdegående indvirkning på informant 3's liv hvor mangel på social og kulturel kapital sammen med manglende anerkendelse og sociale relationer, har ført til en følelse af mindreværd og usikkerhed for informant 3, og det kan være, at hun også selv tager det med sig og overfører det til sine egne børn.

Disse enlige mødres sociale kapital, som habitus indeholder, drejer sig om individets uddannelse, stillingskategori og sociale løbebane. Bourdieu siger, at det har en betydning om man altid har været i sin sociale position fra fødslen, eller om man lige er havnet i den (Jerlang, 1999).

Ud fra mine interviews med de enlige mødre, så lød det til at fleste af kvinderne havde været i den situation længe, men jeg fandt ikke ud af i mine interviews om disse kvinder selv var vokset op i et hjem med lav indkomst eller lignende situation som de befinder sig i nu.

Bourdieu siger, at den sociale kapital kan være positiv og negativ. Hvis den er positiv kommer den til udtryk i den almene dannelse, dvs. i individets kompetencer, måde at tale på og måder at føre sig frem på. Over halvdelen af disse kvinder har ingen uddannelse, og kun tre af kvinderne har en videregående uddannelse. De fleste af kvinderne er i det lave uddannelseskaptal, og uddannelseskaptal er ifølge Bourdieu en vigtig faktor for, hvordan man klarer sig i samfundet. Det giver adgang til bedre jobs, højere indkomst og øget social status, og når disse kvinder hverken har uddannelse, har høje lønninger, og de i forvejen ikke kan pleje deres sociale relationer, så har de ikke ret meget status i samfundet, og kvinderne kan være presset på flere punkter. De er presset på økonomi, de er presset på social status, de er presset fordi de er alene med deres børn, og nogle er presset af, at børnene ikke ser deres far og trøster deres børn.

Bourdieu siger, at børn fra højere sociale klasser har ofte bedre adgang til uddannelse, og det tænker jeg også gælder i Grønland. Selvom man i Grønland har flest offentlige skoler, så har man også selvejende daginstitutioner og også en privatskole i Nuuk. Når det er selvejende institutioner, så er der også en egen betaling, og nogle folk siger, at det er de riges børn, der går i de selvejende daginstitutioner og privatskole. Jeg tænker, at det er meget usandsynligt, at mine informanternes børn er i eller starter i den private skole.

Når man har bedre adgang til uddannelser, så kan man lettere tilegne sig kulturel kapital, som er vigtig for at trives i uddannelsessystemet. Hvis mine informanternes børn ikke har nogen de kan associere sig med hvad uddannelse angår eller ikke har en habitus der minder om uddannelsesinstitutionen, så vil de have svært ved at begå sig. Dette betyder, at uddannelsessystemet kan være med til at reproducere sociale uligheder.

Konsekvenserne af manglende uddannelse kan have en stor betydning, og det kan påvirke både den enkelte og samfundet som helhed. Det kan føre til øget social ulighed, fattigdom, arbejdsløshed og en række sociale problemer. Hvad angår sociale problemer, så nævnte informant 8 nævnte, at hendes søn er blevet hentet af politiet 2 gange, og der havde informant 8 meget dårlig selvtillid på grund af hendes søn. Hun oplyste ikke hvad hendes søn havde gjort, kun at han i sine teenageår havde prøvet grænser af, men det gav hende en skyldfølelse og hun følte sig utilstrækkelig som mor.

Det er muligt at ændre så sine mønstre, og dette kaldes mønsterbrydning. Der er 3 faser i mønsterbrydning, hvor man i den første fase bevidst reflekterer over det liv, som indtil videre har været udgangspunktet. I den anden fase opstår der et ønske om at bevæge sig væk fra det gamle liv, og i det tredje opstår der en orientering mod nye mål og værdier (Søgaard, 2010).

Der er dog også nogle af mødrene, der økonomisk har det hårdt selvom de har en uddannelse, men deres uddannelse er kortere erhvervsuddannelser eksempelvis socialhjælper, ernæringshjælper og en enkelt TNI-kontoruddannelse. Selvom de kan have udfordringer med økonomien, så er det godt at de har en uddannelse, da de har et bedre ståsted end dem, der ingen uddannelse har, eksempelvis hvis der i et stillingsopslag er nogle virksomheder, der søger en ernæringshjælper, så vil dem der søger nok vælge ernæringshjælperen frem for vedkommende uden uddannelse – og selvom de har en kort erhvervsuddannelse, så vil de også have noget uddannelseskapital, og det er bedre end ikke at have nogle kapitaler.

Bourdieu beskriver symbolsk vold, ved at påpege, at når en stat er i stand til at udøve symbolsk vold, er det fordi der er dobbelt eksistens, hvor den optræder objektivt i form af struktureringer, og subjektivt i form af mentale strukturer og i form af skemata for hvordan ting skal opfattes og forstås (Bourdieu, 1997).

Som eksempel kan det nævnes, at der i forbindelse med uddannelse bruges symbolsk vold til at legitimere sociale uligheder ved at fremstille dem som naturlige eller fortjente, snarere end som resultatet af strukturelle forhold, eksempelvis når en skole belønner bestemte former for kulturel kapital, fx et veludviklet sprog, eller en særlig måde at tænke og udtrykke sig på, som børn fra ressourcestærke hjem ofte allerede besidder. De elever, der ikke har denne kapital, bliver derfor

automatisk vurderet som mindre dygtige eller mindre egnede til en uddannelse, det kan resultere i at elever fra lavere sociale klasser føler sig fremmedgjorte eller mindreværd, og deres præstationer bliver ofte vurderet ud fra standarder, der ikke tager højde for deres forskellige udgangspunkter (Bourdieu, 1997). Dette kan også ses på gymnasierne og llisimatusarfik, her bliver der givet præmier til dem, der har et højest gennemsnit osv., og i virkeligheden kunne man også rose alle dem, der går på skolen, der ikke har en traditionel akademisk baggrund med i deres bagage, for ved at give dem anerkendelse, så vil det også give dem noget motivation.

Hvis man på en eller anden måde kan anerkende eller vise nogle, der har været igennem uddannelsessystemet, selvom de ikke kommer fra en familie med tradition for at tage uddannelser, så skal de gode historier ud i samfundet, så andre der sidder i en lignende situation kan motiveres. Hvis disse enlige kvinder i forvejen kæmper for at få deres økonomi til at hænge sammen, så skal de have oplyst eller hjælp til at få at vide, at det altid bedst kan betale sig at tage en uddannelse, ikke kun for pengene, men også fordi de skal føle at samfundet har brug for dem.

Informant 2, 3, 7 15, 18, 20 (ingen uddannelse) og 9, 10, 12 (der har gymnasium) drømmer alle om en uddannelse. Dem, der ikke har gymnasium, nævnte flere uddannelser de godt kunne tænke sig, men har ikke gjort noget ved det. Så længe de har drømmen om en uddannelse, så skal de banes vejen til målet. Det kan være, at nogle vejledere kan hjælpe dem med at regne på og lave opstillinger på hvor meget de tjener nu som timelønnet, og hvor meget de vil tjene hvis de bliver studerende, og til sidst hvor meget de vil tjene hvis de tager en uddannelse - og dette kan der godt laves nogle oplysnings kampagner på, på det helt basale niveau, hvis man vil have folk i uddannelse. Der skal samtidig være en anerkendelse eller politisk fokus på disse enlige mødre for det de gør i dag, fordi de kæmper, og de kæmper så meget at det går ud over deres egne grænser og hvor de kan finde på at bede om hjælp hos fremmede mennesker. De kæmper for deres børn, og det er modigt af dem at vise sig frem på de sociale medier og bede om hjælp.

13 af mødrene tilkendegav, at deres børn kan mærke, at de har mangel på økonomi, og det må ifølge Bourdieus kulturelle kapital betyde at informanterne har en lav indkomst, og med en ustabil

økonomi har familien begrænset adgang til kulturelle ressourcer, som eksempelvis betalingsuddannelse, fritidsaktiviteter og rejser.

Der er ingen officiel fattigdomsgrænse i Grønland, men ifølge MIO kan man kort betegne fattigdom som at leve under en vis minimumslevestandard. Her taler man om absolut og relativ fattigdom (MIO, 2013). Relativ fattigdom måles i relation til den generelle levestandard i samfundet. Det vil sige, at man betragtes som relativ fattig, hvis man er langt fra at have de samme økonomiske muligheder og vilkår, som de fleste andre i samfundet, idet normen defineres som medianindkomsten i samfundet. Uden at kende mine informanternes årsindkomst, men alene ud fra hvad de fortæller, så kan det ske, at de kan være på grænsen til fattigdom i perioder, for som mødrene sagde, så er de meget pressede, især sidst på måneden, og nogle havde i forvejen ikke råd til at give deres børn andre materielle ting som seng, mobiltelfoner og tøj i deres dagligdag.

Man kunne gøre uddannelsessystemet mere retfærdigt med nogle politiske tiltag, så alle fik lige adgang til uddannelser. Eksempelvis er der mange unge, der tager på efterskoler og et år i udlandet, og det er noget som forældrene selv betaler til, men kan få noget tilskud til efterskoler afhængig af forældrenes indkomst ifølge Sullissivik (www.sullissivik.gl). Hvis forældrenes indkomst er under 340.000 kr. ydes der fuld tilskud til den ugentlige betaling til efterskolen af Grønlands Selvstyre. Selvom forældre får det fulde tilskud, så skal de selv betale for lommepenge og transport til barnets kontaktfamilie under efterskoleopholdet, og det kan også have en betydning for eksempelvis mine informanter, da de i forvejen kæmper med deres økonomi.

Unge, der tager til udlandet på udvekslingsophold, som eksempelvis AFS og EF, der skal forældre selv betale den fulde undervisningsafgift, og dermed kan man sige, at det kun er dem, der økonomisk er bedre stillet der sender deres børn på disse ophold. I det sidste år af folkeskolen, når man har afklaret hvad man skal efter folkeskolen, så vil man hurtigt se hvem der skal på disse ophold, og det vil igen vise hvem der har de bedste forudsætninger.

Børn med forældre, der ikke har råd til at sende deres børn afsted, vil kunne føle sig mindreværd, i forhold til andre børn der skal afsted, for de vil igen blive bekræftet i, at de er dem, der har den laveste sociale status.

Der er mange med en lav eller ingen uddannelse i Grønland. Ifølge Grønlands Statistik, så er der kun 14 % i alderen 16-74 år, der har en videregående uddannelse i 2023, mens 30 % har en ungdomsuddannelse (Grønlands Statistik). Det kan tænkes, at med vores uddannelsesniveau og sociale baggrund i Grønland, så påvirker det vores måder at tænke på og handle på, det vil sige, at da vores habitus er indlejret og forbevidst, så vil den også blive påvirket af vores sociale status.

Informant 16 nævnte, at hun og hendes barn nogle gange har holdt ferie sammen med barnets far, for deres barns skyld, så barnet kan føle sig værdsat, men hun nævnte også, at hendes barn ofte har været ked af det i dagligdagen da hun ikke bor sammen med sin far, og når de har været på besøg hvor der var mænd tilstede, så er det sket indimellem, at hendes barn blev ked af det og begyndte at savne sin far.

Honneths teori om anerkendelse kan belyse, hvordan barnets følelsesmæssige reaktion skyldes en mangel på anerkendelse i den følelsesmæssige sfære. Når barnet savner sin far, kan det opleve en form for identitetstab eller manglende følelsesmæssig stabilitet, hvilket er afgørende for dets sociale udvikling. Anerkendelse af barnets behov for begge forældre kan derfor ses som et fundament for dets trivsel (Honneth, 2006).

Goffmanns begreb om stigma kan også anvendes i denne kontekst. Når barnet ser andre mænd som en påmindelse om den fraværende far, kan det føre til en følelse af, at noget afvigende eller anderledes ved deres egen familiesituation. Dette kan skabe en indre konflikt for barnet, der måske oplever skam eller skyld, hvilket Goffmann beskriver som en del af den sociale interaktion, hvor stigma påvirker selvopfattelsen (Goffmann, 2021).

Samlet set viser denne situation, hvordan sociale strukturer, følelsesmæssig anerkendelse og stigmatisering kan påvirke både barnet og moren.

Informant 17 nævnte, at selvom hun savnede en medforælder indimellem, så var hun glad for at være alene, da hun kan udfylde sin dagligdag som hun vil, for når man har en glad mor, så får man også et glad barn. Hun oplyste, at hun har taget et ekstra arbejde for at få sin økonomi til at hænge sammen da hun også har tre børn at forsørge, og hun hverken ryger eller drikker. Hun får meget hjælp fra sin omgivelser, så hun var ikke så ked af det. Hun fortalte, at hun havde børnene med tre forskellige mænd, og at der ligger en lang historie bag dette.

Informantens valg om at tage et ekstra arbejde for at forsørge sine børn kan tolkes gennem Bourdieus begreb om økonomisk og social kapital. Ved at prioritere økonomisk selvstændighed og afholde sig fra usunde vaner som rygning og alkohol, forstærker hun sin egen position i feltet. Hendes habitus er formet af hendes erfaringer og livssituation, hvor ønsket om økonomisk stabilitet og frihed fra afhængighed af en partner understreger hendes evne til at navigere i det sociale felt, som en stærk og uafhængig enlig mor.

Informantens oplevelse af tilfredshed med sin tilværelse trods fraværet af en medforælder kan relateres til Honneths teori om anerkendelse. Hun føler sig anerkendt gennem sin sociale omgangskreds, hvilket giver hende styrke og selvrespekt. Denne anerkendelse i både den private og sociale sfære er afgørende for hendes evne til at opretholde en positiv identitet og sikre sine børns trivsel. Ved at understrege, at en glad mor giver glade børn, reflekterer hun over vigtigheden af følelsesmæssig anerkendelse for både hende selv og hendes børn.

Goffmanns teori om stigma kan anvendes til at forstå de mulige sociale udfordringer, der kan opstå, når en kvinde har børn med forskellige fædre. Selvom informanten ikke nævnte direkte stigmatisering, kan det som hun oplyste, at der ligger en lang historie bag dette antyde en bevidsthed om samfundets mulige fordomme. Hendes åbne tilgang og evne til at navigere denne komplekse familiesituation uden at føle skam tyder dog på, at hun har skabt en stærk personlig identitet, som modvirker eventuelle negative sociale vurderinger.

Diskussion

Jeg har haft en hermeneutisk tilgang til at forstå de enlige mødres oplevelser og perspektiver, idet jeg har forsøgt at fortolke deres fortællinger og erfaringer i den situation, de nu befinder sig i. I fænomenologien skal man sætte parentes om alt det man mener at vide om det man undersøger, og som Husserl kalder for "epoché" eller parantesreglen. Fænomenologien har hjulpet mig med at fokusere på de enlige mødres oplevede virkelighed, og hvordan de selv beskriver deres udfordringer og hverdag. Gennem denne kombination med hermeneutik og fænomenologi har jeg kunnet opnå en dybere indsigt i, hvordan strukturelle forhold, normer i samfundet og individuelle oplevelser spiller sammen, og påvirker de enlige mødres livssituation.

Denne tilgang har også gjort det muligt for mig at analysere de mulige konsekvenser, som disse enlige mødre kan have, som også har kan have en konsekvens for deres børns opvækst og fremtidige muligheder. Samtidig har jeg også holdt mig reflektivt til min egen rolle som forsker og til, hvordan mine egne forståelser kan have påvirket både mine observationer og analyser.

Der er ingen tvivl om, at enlige mødre i Grønland er en overset gruppe i samfundet. Nogle af de enlige mødre kæmper med flere ting i deres dagligdag, som betyder, at de lever et liv hvor meget af dagen går ud på at overleve. De enlige mødre skal ud over at kæmpe med deres økonomi også i nogle tilfælde også opdrage deres børn alene, som også kan være en udfordring for dem. Disse enlige mødre kæmper så meget for deres børn, at de selv overskrider deres egne grænser, og fx til tider må bede om hjælp på Facebook, hvor de tilkendegiver, at det er pinligt og grænseoverskridende for dem. Flere af disse enlige mødre får ikke hjælp fra den anden forælder, og de er dermed overladt til sig selv. De mangler anerkendelse fra den anden forælder, familien og samfundet.

Jeg mener, at disse enlige mødre fortjener ros og anerkendelse, da de kæmper så meget for deres børn, at de overskrider deres egne grænser og udstiller sig selv, når de skriver om hjælp et offentligt sted (Facebook), hvor folk de ikke kender, kan se deres opslag. De beder ikke om hjælp for deres egen skyld, men beder om hjælp til, at deres børn kan få noget mad eller andre basale ting. Det må betyde, at de prioriterer deres børns behov.

Anerkendelse behøver ikke at koste noget, så hvis man fra samfundets side vil gøre noget for disse enlige mødre kan man kan starte med at anerkende dem politisk, for så ved mødrene, at selvom de kæmper, så er man opmærksom på dem fra samfundets side, for nogle af mødrene mener selv, at de er en overset gruppe. Anerkendelse kan betyde rigtig meget for disse enlige mødre, for det kan give dem tro på, at de gør det godt og at de ikke er alene.

I nogle tilfælde sker det, at børnene ikke ser deres fædre, og enten fordi faderen har fået ny familie eller ikke længere vil have noget med barnet at gøre eller en helt anden grund.

Det er hvad hverdagen kan være for nogle enlige mødre, der er efterladt alene med deres børn, og faderen kun bidrager ved at betale det lovpligtige bidrag. Andet bidrager de ikke med.

Selvom fædrene betaler 1.051 kr. om måneden, så kan de trække dette beløb fra i skat, så i realiteten betaler de mindre end de 1.051 kr. om måneden. Det er "billigt sluppet", hvis man har været med til at få et barn, for derefter at efterlade al ansvaret til barnets mor, når man ikke længere bor sammen, og så nøjes med at betale sig ud af det, og dermed mener, at man har gjort sin pligt.

Jeg tænker selvfølgelig også på, om fædrene i realiteten ikke vil se børnene, eller om det er fordi begge forældre ikke kan tale sammen eller enes, at det er endt sådan. Det har jeg dog ikke undersøgt i mine interviews.

Vi lever heldigvis i en periode, hvor der er meget fokus på børn og børns rettigheder, det er også derfor MIO findes. Der står i børnenes rettigheder, at et barn, der er adskilt fra sine forældre, har ret til at have kontakt med sine forældre, hvis dette ikke strider mod barnets tarv, og at begge forældre har fælles ansvar for barnets opdragelse og udvikling.

Efter at have snakket med informanterne forstår jeg det sådan, at nogle af mødrene ellers ønsker dette fællesskab om deres børn. Det er synd, at fordi man er mor, at man "automatisk" har alt ansvaret, og den anden forælder så kan "hjælpe til" i det omfang denne vurderer rimeligt. Det burde ikke være acceptabelt i et moderne samfund.

Et barn skal vokse op i et samfund, hvor de får den nødvendige beskyttelse og hjælp i en atmosfære af glæde, kærlighed og forståelse. Den kan måske til tider være svær at give, hvis man som enlig mor skal kæmpe med flere ting i sin hverdag, såsom manglende anerkendelse, økonomisk pres eller stigmatisering fra samfundet og familien, som kan betyde, at nogle af mødrene ikke har ret meget overskud i deres dagligdag.

Der kan ifølge de tre teoretikere, som jeg har brugt i opgaven, være mange konsekvenser for disse enlige mødre i de forskellige situationer, de befinder sig i, og jeg kan se, at selvom de kæmper, så er der ingen tvivl om, at de prioriterer og elsker deres børn og ønsker dem det bedste.

Jeg kan dog også være bekymret for disse enlige mødre, for når de kæmper til daglig, så må det være stressende og udmattende. Når man er i en stresset tilstand, kan det tænkes, at mødrene måske nemmere reagerer negativt, enten ved at blive irriteret eller vred. Det er selvfølgelig en hypotese, men dette skyldes, at jeg tidligere har set et opslag på Facebook, hvor en enlig mor fortæller, hvor hårdt hun har det i sin dagligdag, hvor hun er alene med to børn. Hun har både udfordringer med økonomien og at opdrage sine børn alene. En dag var hun så træt, for det havde hun været længe, at hun havde skældt sin søn ud rigtig meget, og det endte med, at naboerne havde ringet til politiet. Hun havde ærligt fortalt om sin situation til politiet, og der skete ikke mere i denne sag. Hun var meget ked af, at hun havde reageret sådan, og ved at tale åbent om det, så får hun noget anerkendelse fra sine venner, hvor de også fortæller hende, at hun er stærk i dagligdagen, da hun helt uden hjælp opdrager sine børn alene. Ved at blive hørt og anerkendt, så giver det hende også noget positiv energi og styrke.

Jeg tænker, at det også kan ske for mine informanter, at hvis man er træt og presset, at man kommer til at reagere på en uhensigtsmæssig måde, også selvom man ikke selv ønsker det. Forskningen med fattigdom viser, at det har en betydning for den måde man er forælder, når man lever i fattigdom.

Jeg synes, at det er vigtigt, at disse enlige mødre, der ikke har en uddannelse skal have en uddannelse, det vil være en god investering for alle i samfundet, for det kan være dyrt for alle i samfundet, når dem der har lav indkomst skal have flere offentlige ydelser, på den måde kan de også opnå en bedre social status samtidig med at de får noget uddannelseskapital.

Jeg mener, at der politisk skal laves nogle tiltag, evt. særlige tilrettelagte forløb, individuelle forløb, eller fjernundervisning så man kan opkvalificere mødrene. Mødrene siger, at de har det hårdt økonomisk, men de vil først kunne komme ud af deres situation hvis de får en uddannelse, og dermed også en bedre løn. Hvis de får flere midler at gøre godt med, så skal de heller ikke stresse over økonomien sidst på måneden, og være afhængig af andre familiemedlemmer, der giver de enlige mødres børn ting og mad. Når de først får en uddannelse, så vil andre ting også begynde at falde på plads, eksempelvis med deres sociale status.

I afsnittet fattigdom blev der beskrevet, at studiet fra USA viste, at det hjalp på mødrenes stressniveau, da man forhøjede deres overførsler, og hvis du ikke er presset og stresset, vil du helt klart kunne have overskud til at være forældre i din dagligdag, eller eventuelt begynde at have overskud til at tage en uddannelse.

Jeg vil dog også sige, at man i Grønland har åbnet op for flere muligheder i forhold til uddannelse, som man kan få bidrag til, f.eks. efterskoleområdet, hvis du tjener under 340.000 kr. får du al undervisningstilskuddet betalt.

Dertil er der også nogle uddannelsesstøtteregele, der er åbnet op for, at man kan få betalt 75% af undervisningsafgifter, hvis du skal læse på en videregående uddannelse, hvor der skal betales undervisningsafgifter, og hvis du ikke har de resterende 25 % så kan man også låne til dem, men der gives max 100.000 kr. i tilskud til undervisningsafgifter pr. år i henhold til Selvstyrets bekendtgørelse om uddannelsesstøtte nr. 9, af 19. juli 2017 (www.lovgivning.gl).

Det er nogle gode muligheder der kan gives fra samfundet, men det kræver også, at folk gerne vil tage en uddannelse, derfor kræver det en afklaring fra den enkelte med hvad det er man vil, og man skal skabe noget motivation og mål for fremtiden.

Mine informanter har drømmen om at tage en uddannelse, derfor så skal de også banes vej til deres mål. Udover at mødrene skal banes vej til en uddannelse, så mangler der på kort sigt også en løsning fra samfundets side til disse akutte situationer mødrene kan komme ud i, hvor de ikke har råd til at købe mad til deres børn. Jeg har ikke et konkret bud på hvad løsningen kan være, men det kunne være noget akut hjælp til mad, så mødrene ikke skal skrive på de sociale medier og bede om hjælp, for tænk hvis de ikke får hjælp, så skal børnene sulte, og det strider imod de forpligtelser vedrørende FN's børnekonvention som Grønland har forpligtet sig til, hvor der blandt andet står, at ingen børn skal gå sultne i seng. Desuden så er der også en risiko for at børnene får en kost, som ikke lever op til kostkrav eller regelmæssighed, som kan gå ud over deres udvikling samt indlæring.

En vigtig ting i diskussionen af mine informanternes udfordringer er, hvordan deres manglende uddannelse kan forstås gennem Bourdieus begreber om uddannelseskapital og social kapital. Ifølge Bourdieu kan en lav uddannelseskapital føre til begrænsede muligheder, da de ressourcer og netværk, der er nødvendige for at bryde med den eksisterende sociale position, ofte mangler. Her spiller habitus en central rolle som de kropsligt lagrede dispositioner, der formes af det levede liv og de sociale erfaringer, man har gjort sig. Det kan for mine informanter betyde, at deres habitus er dybt præget af deres sociale position og livsomstændigheder, som kan påvirke, hvordan de navigerer i sociale felter som uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet. Mange af dem ser ud til at tilpasse sig de muligheder og begrænsninger, der er tilgængelige for dem, end at udfordre de strukturelle vilkår, de står overfor. Dette kan forklare, hvorfor nogle vælger job med lavere uddannelseskrav frem for at søge videreuddannelse. Det kan betyde et valg, der kan være forstærket af en oplevelse af ikke at passe ind i uddannelsesfeltets krav og forventninger.

Desuden fremhæver deres begrænsede sociale kapital, hvordan manglen på ressourcer og netværk kan forstærke denne reproduktion af sociale uligheder. Set i en større kontekst, kan det ses som et eksempel på, hvordan strukturelle faktorer og individuelle dispositioner kan påvirke hinanden, og hvordan dette samspil bidrager til at fastholde sociale uligheder over tid.

Der kunne laves en reform i Grønland, hvor man begynder at betale mere i bidrag, hvis man ikke er sammen med sit barn. Det kunne selvfølgelig betyde, at der er flere i samfundet der vil få en gæld, og ulempen kunne også være, at nogle af de bidragspligtige der i forvejen ikke rigtig er interesserede i deres børn, vil begynde at være sammen med deres børn for at betale mindre, og det kan også have positive og negative konsekvenser. Det gode kan være, at der blev delt lige meget ansvar for børn, og disse børn vil få et forhold til deres fædre, for som nogle af informanterne oplyste, så var der nogle børn, der var kede af det og savnede deres fædre. En ulempe kan være, at nogle af disse fædre, der slet ikke er interesserede i deres børn, vil begynde at være sammen med deres børn selvom de ikke har lyst, bare for at betale mindre i børnepenge. Det vil også være trist, hvis børnene bliver skuffede, når de var sammen med deres barn, og at de kan mærke, at der ikke er interesse. Et par af informanterne fortalte, at deres børns fædre var misbrugere, så de følte, at de måtte redde børnene og dermed gå fra deres mand, for at kunne give børnene en tryk opvækst.

Når man først har været med til at få et barn, så skal man ikke flygte fra sit ansvar, eller vende sit barn ryggen, fordi man får en ny familie, derfor skal der være nogle pagter eller aftaler der gør, at barnets rettigheder bliver overholdt, da et barn har ret til kontakt med begge forældre.

Et af konsekvenserne for mine informanter er, at de oplever stigmatisering når de føler sig udelukket af familiemedlemmerne og samfundet, og de bliver tilmed heller ikke respekteret, og nogle bliver set ned på. Dette har resulteret i, at de mangler selvværd, og de oplever en følelse af stigmatisering, der påvirker deres trivsel og sociale liv. Ifølge Goffman kan stigmatiseringen føre til, at de negative holdninger, de møder fra omverdenen, hvilket yderligere kan forstærke følelsen af ikke at være værdifulde i samfundets øjne. Denne mangel på anerkendelse, som Axel Honneth ville betegne som en manglende social respekt, kan resultere i, at mine informanter føler sig usikre på deres egen identitet og værdi. Anerkendelse er ifølge Honneth en grundlæggende forudsætning for selvudvikling og følelsen af at høre til, og når denne udebliver, kan man føle mindreværd.

Desuden kan stigmatiseringen, kombineret med manglende anerkendelse, bidrage til en reproduktion af sociale mønstre, som Pierre Bourdieu beskriver. Informanternes habitus, præget af tidligere oplevelser og strukturelle begrænsninger, kan gøre det vanskeligt for dem at bryde ud af den sociale position, de oplever sig fastlåst i. Dette kan føre til, at de selv og deres børn forbliver i en marginaliseret position, hvilket fortsætter cirklen af social ulighed.

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, VIVE, har i Danmark lavet en undersøgelse af børnefattigdom, hvor konsekvenserne af børnefattigdom kan have indflydelse på børns adfærd, sundhed og kognitiv udvikling. Disse børn oplever afsavn i deres hverdag. Det er vigtigt at børn deltager i børnefællesskaber, da det har en stor betydning for deres trivsel og udvikling af deres sociale kompetencer, hvilket også har en afgørende betydning for uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet, man skal derfor efter min mening tage disse ting jeg berører i min opgave alvorligt fra samfundets side.

13 mødre tilkendegav at børnene kan mærke deres mangel på økonomi, nogle mærker det mere, og nogle mærker det mindre. Mangel på økonomi kan resultere i at børn ikke kommer med til sociale aktiviteter, og bliver derfor også udelukket fra samfundet.

Selvom 5 af mødrene har erhvervsuddannelser, og 3 af dem har videregående uddannelser, så oplever de stadig økonomiske udfordringer i deres dagligdag. De resterende der ingen uddannelse har, men er timelønnet mærker meget på deres økonomi at de er timelønnet, for hvis de har børnesygedage, så kan det mærkes på deres i forvejen lave løn, hvor de bliver meget presset med økonomien.

Børn af fattige familier kan stå overfor et stort psykisk pres. Når man lever i fattigdom, vil fattigdommen være et omdrejningspunkt i familien, da man har meget fokus på, om man kan få økonomien til at hænge sammen. Det kan medføre, at det er svært at tænke langsigtet, eller være svært at håndtere andre udfordringer. Hvis en familie oplever et sådan pres i en længere periode, kan det danne grobund for skadelig stress, og det kan påvirke relationer i familien, og hvordan man er forælder.

Mødrene oplever, at de ikke altid har nok penge, især sidst på måneden, og de enlige mødre har ikke altid råd til at give hvad deres børn ønsker, da de ikke har mange midler at gøre godt med. Nogle af mødrene har bedt deres børn om selv at samle penge hvis de vil have mærkevaretøj eller mobiltelefoner, og nogle andre nævnte, at deres familiemedlemmer hjælper til med at give børnene ting såsom senge, iPads, tøj og lomme penge, det må også føles som man er utilstrækkelig som mor, hvis man hele tiden skal være presset og have hjælp, hvor man er afhængig af andre.

For mine informanter betyder deres habitus, at de ofte orienterer sig inden for de muligheder og begrænsninger, de har som en del af deres sociale erfaringer. Dette kan forklare, hvorfor nogle af dem vælger job med lavere krav til uddannelse frem for at søge videreuddannelse, da de måske ikke oplever sig selv som passende eller kompetente til at indgå i uddannelsesfeltet. Samtidig kan deres begrænsede sociale kapital forstærke disse valg, idet netværk og ressourcer, der kunne støtte til en anden retning, mangler.

Disse dynamikker understreger, hvordan disse strukturer, som habitus repræsenterer, kan reproducere sociale uligheder.

De enlige mødrenes udfordringer er også, at de mangler sparring, de mangler samhørighed og nogle mangler gode råd til opdragelsen i deres hver dag. Mødrene mangler også anerkendelse, for de mangler nogle de kan dele deres oplevelser og udfordringer med, i deres dagligdag omkring børnene, da fædrene til børnene ofte ikke hjælper til med opdragelsen.

Mange af mødrene er ensomme, nogle føler sig udelukket af familiemedlemmerne og samfundet, og nogle bliver ikke respekteret, og føler at de bliver set ned på, og ifølge Erwing Goffmann så kan det føre til stigmatisering, og stigmatisering opstår når der fra alle sider er en forventning om, at folk tilhører en given kategori, ikke blot anerkender en bestemt norm, men også praktiserer den.

Konklusion

Denne opgave har undersøgt de udfordringer, som enlige mødre i Grønland kan stå overfor, samt konsekvenserne af disse udfordringer. Gennem interviews med 21 enlige mødre, hvoraf 10 blev gennemført telefonisk og 11 skriftligt, har jeg fået et indblik i deres daglige udfordringer og livsvilkår.

Analysen viser, at økonomi er den største udfordring for informanterne. Mange kæmper for at få økonomien til at række, især sidst på måneden, hvilket påvirker deres evne til at opfylde børnenes behov, herunder deltage i sociale aktiviteter. Forskningen viser, at fattigdom kan føre til social eksklusion for både mødrene og deres børn. Udover økonomiske vanskeligheder fremhævede informanterne manglende anerkendelse, stigmatisering og fraværet af et fælles forum for erfaringsudveksling som væsentlige problemer.

Gennem teorier som Bourdieus begreber om habitus, uddannelseskapital og social kapital, Honneths teori om anerkendelse og Goffmanns stigmatiseringsteori, har jeg analyseret, hvordan strukturelle forhold og sociale erfaringer former disse mødres livsvilkår. Det er tydeligt, at mange informanter navigerer inden for begrænsede muligheder, hvor deres habitus og manglende ressourcer fastholder dem i en udsat position.

Forskning viser, at øgede økonomiske ydelser kan reducere stressniveauet blandt enlige forsørgere markant. Når mødre modtager større økonomisk støtte, forbedres deres mentale trivsel, hvilket skaber bedre betingelser for at kunne tage sig af børnene og navigere i dagligdagens krav. Denne indsigt fremhæver vigtigheden af at styrke det sociale sikkerhedsnet som en del af løsningen på udfordringerne.

Resultaterne understreger behovet for strukturelle reformer, der kan støtte enlige mødre i at opnå bedre økonomiske og sociale vilkår. Eksempler kunne være adgang til fleksible

uddannelsesmuligheder, øget økonomisk støtte og initiativer, der fremmer ligeligt ansvar mellem forældre. Samtidig fremhæver opgaven nødvendigheden af, at samfundet som helhed anerkender enlige mødres indsats og bidrag til deres børns trivsel.

Opgaven viser, at enlige mødres udfordringer ikke kun er individuelle, men er en del af samfundets opbygning, og at en mere inkluderende indsats kan være afgørende for at bryde de mønstre, der fastholder dem i social og økonomisk udsathed.

Perspektivering

Metodisk refleksion

Jeg har i opgaven benyttet mig af metoden "interview". Det kunne være interessant at undersøge om de to måder, som de kunne vælge – "direkte interview" og "selvudfyldning af spørgeskema" – havde en konsekvens for svarene. Desuden er der også andre metoder, som kunne have været brugt, fx gruppeinterviews, åbne møder for alle mødre (enlige og i par) m.m. Disse metoder kan have givet andre perspektiver, som ikke er med i denne opgave.

Globale perspektiver

I Norge betaler man børnebidrag, hvis man ikke bor sammen med sit barn, og i de tilfælde forældrene ikke kan blive enige om hvor stor bidraget skal være, bidragssatsen bliver fastsat af Arbeids- og velferdsetaten, NAV (Nordisk samarbejde, børnebidrag i Norge). Selvom man i Grønland kan søge om forhøjet bidrag, så er det en interessant model i Norge, at man også beregner hvor meget satsen skal være på baggrund af antal dage, børnene sover hos den bidragspligtige. Hvis den model var aktuel i Grønland, så ville mine informanter i opgaven kunne modtage et højere bidrag fra den bidragspligtige, og med de økonomiske udfordringer de har, så vil det helt sikkert være en stor hjælp i deres dagligdag. I Norge kan man også modtage børnebidrag i særlige situationer, fx konfirmation, nye briller og tandregulering (Nordisk samarbejde, børnebidrag i Norge). Dette kunne have været

en hjælp relevant for min informant 2, som oplyste, at hendes datter bruger stærke briller og skal have nye briller jævnligt, men kunne ikke få hjælp fra barnets far udover børnebidrag.

Et andet interessant tiltag, man har gjort sig i Aruba, er, at man ikke kan blive skilt før man har lavet en handlingsplan for sit barn, hvor der står, at hvis et par har børn, der endnu ikke er myndige på skilsmissetidspunktet, skal der laves en skilsmissepagt, hvor forældrene planlægger visse aspekter såsom samvær/samværsordning (Groes Wever Ruiz, divorce proceedings 25/11-21). Pagten tager hensyn til alle parter, og her kan en forælder ikke bare "flygte" fra sit ansvar. Det er værd at undersøge om dette kunne indføres i Grønland. Ulempen er dog, at den kun tager hensyn til forældre, der har været gift. Hvis en lignende ordning skal implementeres i Grønland, så skal den udvides, så begge forældre tager ansvar for barnet selvom man ikke er gift, og kun hvis det selvfølgelig ikke strider mod barnets tarv.

Fremtidige forskningsmuligheder

Denne opgave har åbnet for nye fremtidige forskningsmuligheder. Fx har jeg kort berørt emnet "Enlige fædre", som kunne give andre vinkler på det at være enlige forældre, som studiet om enlige mødre ikke har berørt. Desuden har jeg kort berørt konsekvenserne for børnene at opvokse i et stresset miljø med få ressourcer og midler. Der findes forskning om dette, og det kunne være interessant at følge børn af de mødre, som jeg har talt med, for at se hvordan deres uddannelsesniveau, fremtidige arbejde og ikke mindst om disse børn vil følge deres forældres mønstre, når de selv får børn. Et andet område, der kunne være interessant at undersøge, er de sundhedsmæssige konsekvenser ved at vokse op i et miljø hvor pengene er små og dermed ikke råd til sund og nærende kost.

Man kunne også have kigget på andre emner, såsom potentialet for videreundersøgelser, som f.x konsekvenser for børn af enlige mødre i Grønland, eller have en metodisk refleksion med hvad man kunne have gjort anderledes i opgaven.

Litteraturliste

- Almlund, M., Duckworth, A.L, Heckman, J. & Kautz, T. (2011). Personality psychology and economics. In E. A. Hanushek, S. Machin, & L. Woessmann (Eds.), *handbook of the economics of education* (Vol. 4, pp. - 1-181). Elsevir
- Bourdieu, P. (1997). *Af praktiske grunde*. Hans Reitzels forlag.
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2020). *Kvalitative metoder*. Hans Reitzels forlag.
- Egholm, L (2014). *Videnskabsteori*. Hans Reitzels forlag.
- Esmark, Kim (2006). *Bourdieu's Uddannelsessociologi* i Annick Prier og Sestoft, Carsten (2006).
- Jerland, E (1999). *Socialisation – og en præsentation af Bourdieu's teori om symbolsk kapital og habitus*. I Amme Knudsen & Carsten Nejst Jensen (red.): *Ungdomsliv og læreprocesser*, side 77. Billesø og Baltzer, 1999. Pierre Bourdieu-En introduktion. Hans Reitzels forlag. København.
- Evens, W.N., & Garthwaite, C.L (2014). Giving mom a break: the impact of higher EITC payments on maternal health. *American economics Journal: Economic policy*, 6(2), 258-290
- Finanslov 2024, s.318
- Goffmann, E (2009). *Stigma. Afvigerens sociale identitet*. Samfundslitteratur
- Goffmann, E (2021). *Stigma*. Samfundslitteratur.dk
- Haushofer, J., & Fehr, E. (2014). On the psychology of poverty. *Science*, 344(6186), 862-867.
- Honneth, A (2006). *Kamp om anerkendelse*. Hans Reitzels forlag.
- Husserl, E (1999). *Cartesianske meditationer*. København: Hans Reitzels forlag.
- Juul, S., & Pedersen, K. B (2012). *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori*. Hans Reitzels Forlag.
- Kraka (2022). *En fremtid i fattigdom – Nye perspektiver på børnefattigdom i Danmark*. Kraka
- Olesen, S. G & Pedersen, P. M (2012). *Pædagogik i sociologisk perspektiv*. Hans Reitzels Forlag.
- Prieur, Annick (2006). "En teori om Praksis" i Annick Prieur og Sestoft, Carsten (2006). Pierre Bourdieu- En introduktion. Hans Reitzels forlag.
- Schonkoff, J.P., Garner, A. S., Siegel, B.S., Dobbins, M.I., Earls, M.F., McGuinn, L., ... & Committee on Early Childhood, Adoption, and Dependent Care. (2012). The lifelong effects of early childhood adversity and toxic stress. *Pediatrics*, 129 (1) 232-246.
- Søgaard, U (2010). *Mønsterbrud*. Billesø og Baltzer.
- Townsend, P. (1979). *Powerty in the United Kingdom: A survey of household resources and standards of living*. Pinguin Books Ltd.

Internet:

Anordning:

Lovtidende A, 2024 <https://nalunaarutit.gl/-/media/lovfiler/2024/rigslovgivning/anordning-nr-259-af-15032024da.pdf>

Datatilsynet:

<https://www.datatilsynet.dk/rigsfaellesskabet/lovgivning-i-groenland>, set 19/08-24

https://www.datatilsynet.dk/media/7643/anordning_pdl_for_groenlandf.pdf, set 06/01-25

EU:

Statistik over indkomstfordeling: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Income_distribution_statistics/da&oldid=88449, set 16/12-14

FN's Konvention om Barnets rettigheder, 1989:

Børneråddet: <https://www.boerneraadet.dk>

Folketinget:

https://www.ft.dk/samling/20231/beslutningsforslag/b167/20231_b167_som_fremSAT.htm, set 28/10-24

Forlaget Columbus: <https://luksamfundetop.dk/kapitel-9/figurer>, set 25/11-24

Groes Wever Ruiz:

Divorce proceedings November 25, 2021: <https://lawyersaruba.com/divorce-proceedings/>, set 20/11-24

Grønlands Statistik:

Tabel 1, enlige mødre og fædre i Grønland:

https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_BE_BE60_BE6020/BEX-FAM4.px/table/tableViewLayout1/?loadedQueryId=8e531429-c710-4669-9d3f-6484d9efa064&timeType=top&timeValue=31

Indkomststatistik 2019, <https://stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&version=202001&sc=IN&subthemecode=o6&colcode=o>, set 05/11-2024

Medianindkomsten i Grønland: https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_IN_IN20/INXPI401.px/table/tableViewLayout1/?loadedQueryId=ea093043-b06d-42bc-802a-193288335180&timeType=top&timeValue=1, set 15/11-24

Offentlig hjælp opgjort efter antal børn:

https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_SO_SO20/sox012.px/table/tableViewLayout1/?rxid=SOX01215-11-2024%2019%3A55%3A21, set 15/11-24

Uddannelsesniveau i procent på videregående uddannelser i Grønland i 2023:

https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD40_UD4020/UDXISCPROH.px/table/tableViewLayout1/, set 24/11-24

Uddannelsesniveau i procent på ungdomsuddannelserne i 2023:

https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD40_UD4020/UDXISCPROH.px/table/tableViewLayout1/, set 24/11-24

Befolkning i Grønland 2024: https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_BE_BE01_BE0120/BEXSTA.px/table/tableViewLayout1/, set 04/12-24

Befolkning i Grønland 1994: https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_BE_BE01_BE0120/BEXSTA.px/table/tableViewLayout1/, set 05/12-24

Institut for menneskerettigheder:

Køn og ligestilling: <https://menneskeret.dk/koen-ligestilling>, set 4/11-24

Kommuneqarfik Sermersooq:

Beregning af boligsikring: <https://seineqtaq.kaqa.sullissivik.gl/Default.aspx?sprog=D>, set 13/10-24

Satser for institutionsbetaling: <https://sermersooq.gl/da/daginstitutionstakster/>, set 4/11-24

Lovgivning.gl:

Inatsisartutlov om børnetilskud nr. 9 af 7. december 2009:

https://nalunaarutit.gl/groenlandsk-lovgivning/2009/ltl-09-2009?sc_lang=da, set 27/08-24

Inatsisartutlov om ændring af Inatsisartutlov om børnetilskud nr. 7 af 27. november 2018:

https://nalunaarutit.gl/groenlandsk-lovgivning/2018/l-07-2018?sc_lang=da, set 27/08-24

Selvstyrets bekendtgørelse om uddannelsesstøtte nr. 9 af 19. juli 2017:

https://nalunaarutit.gl/groenlandsk-lovgivning/2017/bkg-09-2017?sc_lang=da, set 31/10-24

Inatsisartutlov af om en satstilpasningsprocent og om aktuel indkomst nr. 9 af 1. juni 2017:

https://nalunaarutit.gl/groenlandsk-lovgivning/2017/l-09-2017?sc_lang=da, set 3/11-24

Inatsisartutlov om offentlige ydelser nr. 6 af 20. juni 2022: https://nalunaarutit.gl/groenlandsk-lovgivning/2022/l-06-2022?sc_lang=da, set 5/11-24

MIO:

Grønlands børnerettighedsinstitution, MIO:

<https://mio.gl/?lang=da>, set 27/08-24

Parallel rapport, 2016: http://mio.gl/wpcontent/uploads/2017/10/2016_09_Parallelrapport_dk.pdf, set 14/11-24

Fattigdom og social ulighed i børnehøjde i Grønland, 2013:

<https://mio.gl/wp-content/uploads/2017/07/SJ20170717133651321-DOR1371937.pdf>, set 14/11-24

Nordisk samarbejde:

Børnebidrag i Norge:

<https://www.norden.org/da/info-norden/boernebidrag-i-norge>, set 20/11-24.

Rigsombudsmanden:

www.rigsombudsmanden.gl

<https://www.rigsombudsmanden.gl/sagsomraader/familie-og-personret/boernebidrag/>

SIK:

Overenskomst for socialhjælpere:

https://sik.gl/wp-content/uploads/2024/03/326_Barne-og-Socialhjaelpere_DK.pdf, set 17/10-24

Overenskomst for timelønnede for faglærte og ikke faglærte:

https://sik.gl/wp-content/uploads/2024/03/322_Timeloennede-faglaert-ikke-faglaert-_DK.pdf, set 17/10-24

Skattestyrelsen Grønland:

https://aka.gl/emner/borger/blanketter/skat/f-blanketter/f1-forskudsregistrering-2024?sc_lang=da

Sullissivik:

Margrethe Hvidberg Fonden:

https://www.sullissivik.gl/Emner/Uddannelse/Fonde/Aage-V-Jensens-fond-og-andre-fonde?sc_lang=da, set 17/10-24

Børnetilskud: [https://www.sullissivik.gl/Emner/Familie boern og aeldre/Boern og daginstutio-ner/Boernetilskud?sc_lang=da&mupid=Sermersooq](https://www.sullissivik.gl/Emner/Familie_boern_og_aeldre/Boern_og_daginstutio-ner/Boernetilskud?sc_lang=da&mupid=Sermersooq), set 03/11-24

Beregning af børnetilskud:

<https://semeeraqtaq.kaqa.sullissivik.gl/?sprog=D>, set 3/11-24

Takster for uddannelsesstøtte:

https://www.sullissivik.gl/Emner/Uddannelse/Uddannelsesstotte_og_studielaan/Uddannelsesstotte?sc_lang=da, set 03/11-24

Efterskoleophold og takster: [https://www.sullissivik.gl/Emner/Uddannelse/Efterskole/Til-skud til efterskoleophold samlet?sc_lang=da](https://www.sullissivik.gl/Emner/Uddannelse/Efterskole/Til-skud_til_efterskoleophold_samlet?sc_lang=da), set 25/11-24

Universel velfærdsmodel: <https://luksamfundetop.dk/kapitel-9/figurer>, set 08/12-24

Verdensbanken: <https://www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview>, set 16/12-24

VIVE, konsekvenser af børnefattigdom, 2023: <https://tidsskrift.dk/samfundsokonomien/article/view/136916/182895>, set 17/12-24

Oversigt over figurer

Figur 1, Enlige mødre og fædre i Grønland 1994-2024. Kilde: Grønlands statistik

Figur 2, Enlige mødre og fædre i Grønland 1994-2024. Kilde: Grønlands statistik

Figur 3: 3. kvartals aktivitet, Rigsombudsmanden

Figur 4: 2. kvartalsaktivitet, Rigsombudsmanden

Figur 5: Den hermeneutiske cirkel

Figur 6: Andel af børn i husstande, der har modtaget offentlig hjælp i 2002 samt 2010

Figur 7: Fattigdom i Grønland sammenlignet med andre lande

Figur 8: Enlige mødes uddannelsesbaggrund fordelt i procent

Figur 9: Den universelle velfærdsmodel fra forlaget columbus

Bilag:

Bilag 1, spørgsmål til enlige mødre:

- 1) *Hvor gammel er du? Qassinik ukioqarpit?*
- 2) *Hvor mange børn har du? Qassinik meeraqarpit?*
- 3) *Hvad er din uddannelsesbaggrund? Suna ilinniagaraajuk?*
 - a. *Hvis du ingen uddannelse har, har du et ønske om at uddanne dig? Ilinniagaqanngikkuit, ilinniagaqarusuppit?*
 - b. *Hviken uddannelse kunne du godt tænke dig? Suna ilinniagaq pilerigisinnaaviuk?*
- 4) *Hvor lang tid har du været enlig mor? Qanoq sivilisutigisumik anaanaq kisimiittuunikuuit?*
- 5) *Deler du samvær eller forældremyndighed med barnets far? Meeqqatit ataataasorlu avittarpisigit?*
 - c. *Hvis ja, hvordan deler I børnene? Angerukku, qanoq meeqqat avittarpisigit?*
- 6) *Hvis du har flere end 1 barn, har dine børn samme far? Arlariinnik meeraqaruit, meeqqatit assigiimmik ataataqarpat imaluunniit tamarmik allamik ataataqarpat?*
- 7) *Hvad er mest udfordrende ved at være enlig mor? Anaanaq kisimiittuulluni suna unamminnarnerpaava?*
- 8) *Føler du dig ensom eller anderledes i samfundet som enlig mor? (eksempelvis skyld og skam, eller føle dig sat udenfor nogle grupper....) Anaanaq kisimiittuulluni kiserliornarpa imaluunniit inuit allaniit allaannerusutut misiginartarpa? (Assersuutigalugu kanngunarpa imaluunniit immikkoortitaasutut arlaatigut misiginartarpa?)*
- 9) *Er der noget du godt kunne tænke dig at få hjælp til som enlig mor? Anaanaq kisimiittutut arlaatigut ikiortissannik amigaateqartarpit?*

Økonomi / aningaasanut tunngasut:

- 10) Får du økonomisk hjælp fra barnet far? Meeqqavit ataataaniit aningaasatigut ikiorneqartarpit?
- 11) Mener du at børnebidraget som er på 1.051 kr. pr. barn i Grønland er nok? Meeqqat najunngikkaanni akilersuisussaatitaannermi meeqqamut akilersuisup akilertagaa qaammammut 1.051 kr. naammagivigit?
- 12) Kan du få økonomien til at hænge sammen som enlig mor? Kisimiittuullutit aningaasaqarnerit ataqatigiissinnaava?
- d. Kan dine børn mærke på din økonomi, at du er enlig mor? Meeqqavit kisimiittuunerit aningaasatigut malugisinnaavaat?

Bilag 2: Klip fra Arnat Oqalliffiat, hvor en enlig mor der beder om hjælp, da hun ikke har penge til at give sine børn mad:

Bilag 3:

Klip fra Arnat Oqalliffiat, hvor en enlig mor beder om hjælp til sit barn da hun ikke har råd til penalthus til sit barn der skal starte i skole.

